

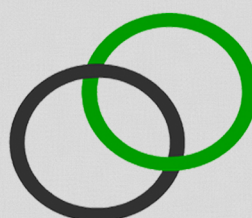

נתיב

קרן הפנסיה של פועלי ועובדי
מפעלי משק ההסתדרות בע"מ

קרן פנסיה ותיקה בניהול מיוחד

דוחות כספיים ביניים
ליום 30 בספטמבר
2021

עמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות

קרנות הפנסיה הוותיקות
דוח המנהל המיוחד ליום 30 בספטמבר, 2021

תוכן העניינים

1	פתח דבר	1
	כללי 1	
2	הסיוע הממשלתי והגרעון האקטוארי	2
3	כרית ביטחון לקרנות	3
4	1 תיאור תמציתי של קרנות הפנסיה	4
4	1.1 מבנה ארגוני של קרנות הפנסיה	4
6	1.2 אירועים מיוחדים מאז הדוח הכספי האחרון	6
8	2 תיאור הסביבה העסקית	8
8	2.1 סקירה מאקרו כלכלית לתשעת הרבעים הראשונים של 2021	8
9	2.2 השפעת חוקים, תקנות והוראות חדשות על עסקי קרן הפנסיה	9
10	2.3 חוזרי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון	10
12	3 מצב כספי	12
19	3.1 ניתוח השקעות	19
20	3.2 ההתחייבות האקטוארית	20
20	3.3 חוק גיל הפרישה לנשים	20
23	3.4 שכר ממוצע במשק	23
23	3.5 איזון אקטוארי בקרנות	23
23	3.6 אופן חישוב הסיוע לקרנות	23
24	4 תוצאות הפעילות	24
24	תשואת קרן הפנסיה (נומינלי ברוטו)	24
25	5 השפעת גורמים חיצוניים	25
25	התחייבויות תלויות ותביעות:	25
26	6 בקרות ונהלים חיצוניים	26
27	7 בקרה פנימית על דיווח כספי:	27

פתח דבר

כללי

קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר הן "קופות גמל לקצבה" ו"קרנות ותיקות", כהגדרת המונחים בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 (להלן: "חוק הפיקוח גמל") ובתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964 (להלן: "תקנות מס הכנסה"), והן מאושרות ופועלות לפיהם.

קרנות אלו סגורות למצטרפים חדשים החל מיום 1.4.95, בהתאם להחלטת הממשלה.

במסגרת רפורמה שבוצעה במהלך שנת 2003 הותקן תקנון אחיד לכלל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר: מבטחים, מקפת, קג"מ, נתיב, בניין, חקלאים, אגד והדסה (להלן: "הקרנות" או "קרנות הפנסיה" או "הקרנות הוותיקות שבהסדר") ומונה להן מנהל מיוחד. כן נקבע במסגרת אותה רפורמה כי יינתן סיוע ממשלתי לקרנות הוותיקות שבהסדר לצורך מימון הגירעונות האקטואריים.

החל מיום 1 באוגוסט 2021 מכהן מר אפי סנדרוב כמנהל מיוחד של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר. מר אפי סנדרוב החליף בתפקידו כמנהל המיוחד את מר יואב בן אור שכיהן בתפקיד זה עד סוף יולי 2021.

בהתאם להוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 (להלן: "החוק"), למנהל המיוחד נתונות כל הסמכויות והתפקידים שיש למנהל עסקים במבטח, לדירקטוריון שלו, לוועדות הדירקטוריון ולדירקטורים שלו.

במסגרת ההסדר בוצע איחוד תפעולי של הקרנות ועם זאת נשמרה הזהות המשפטית הנפרדת של כל קרן, ובכלל זה קיימת הפרדה ברורה בין הנכסים וההתחייבויות של כל קרן. נחתם בין הקרנות "הסכם לאיחוד תפעולי" המהווה תשתית משפטית להסדרת התפעול המשותף, לרבות בנושא חלוקת הוצאות התפעול בין הקרנות.

הסיוע הממשלתי והגרעון האקטוארי

בהתאם להוראות חוק הפיקוח, מעבירה הממשלה לקרנות סיוע ממשלתי בסך 78.3 מיליארד ש"ח צמוד למדד המחירים של דצמבר 2003 ונושא 4% ריבית לשנה (פירוט לעניין היקף הסיוע הממשלתי הכולל ראה בסעיף 3.5.3 בדוח המנהל לשנת 2020).

במאזן האקטוארי הוקצה הסיוע כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו הוא זהה בכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר. שיטת חלוקה זו היא בתיאום ואישור הממונה על שוק ההון.

לוח תזרים המזומנים מעודכן מפעם לפעם בהתאם למצבן האקטוארי של הקרנות ובכדי לשקף את האמור לעיל בעניין חלוקת הסיוע בין הקרנות הוותיקות שבהסדר.

ככל שכלל נכסי הקרן, לרבות הסיוע הממשלתי, לא יספיקו לכיסוי מלוא סכום הגרעון האקטוארי, או ככל שיתקיים עודף אקטוארי, יופעל מנגנון האיזון האקטוארי הקבוע בהוראות התקנון האחד, וזאת אם הגרעון או העודף האקטוארי הם בשיעורים הקבועים לעניין הפעלת המנגנון לפי הוראות התקנון. רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון (להלן: "רשות שוק ההון") פרסמה ביום 3 למרס 2015 הבהרה, לפיה בכוונתה לקבוע בהוראות הממונה לדיווח כספי לקרנות פנסיה ותיקות, שינוי באופן הדיווח על התחייבויות ונכסי הקרן, כך ששיעור הגרעון או העודף המוצג במאזן יהיה זהה לשיעור השינוי הנדרש בהתחייבויות הקרן לשם איזון, רשות שוק ההון הבהירה כי יש להפעיל את מנגנון האיזון רק אם שיעור השינוי הנדרש בהתחייבויות הקרן לשם איזון הקרן, עולה על השיעור הקבוע בתקנון, וזאת במובחן משיעור הגרעון המוצג במאזן.

על פי הוראות התקנון, אם הגרעון האקטוארי יעלה על 5% מסך כל ההתחייבויות של הקרן, או ככל שיייווצר גרעון אקטוארי בסכום העולה על 3% מההתחייבויות במשך שלוש שנים ברציפות, על קרן הפנסיה, בכפוף לאישורו של המפקח על הביטוח, להפעיל את מנגנון האיזון האקטוארי, כך שיופחתו זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאיירים, בהתאם לחלוקה שתקבע הקרן לעניין זה, בגובה יתרת הגרעון.

יצוין כי באופן דומה, ככל שיייווצר עודף אקטוארי בשיעור שיעלה על 5% מסך כל התחייבויות הקרן, תהיה רשאית הקרן, בכפוף לאישור המפקח על הביטוח, להגדיל את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאיירים בהתאם לחלוקה שתקבע הקרן לעניין זה, בגין היתרה שעולה על 5% מסך כל התחייבויות הקרן כאמור.

מנגנון האיזון האקטוארי כולל הוראה נוספת ולפיה ככל שגרעון הקרן עולה על 0.65% מסך התחייבויותיה, וזאת בשל הגדלת התחייבויות הנבועות מתיקון התקנון או שינוי בהוראות הדין, תהיה הקרן רשאית להפעיל את מנגנון האיזון האקטוארי, בכפוף לאישור המפקח על הביטוח.

גובה הגרעון או העודף האקטוארי עשוי להשתנות בשל שינויים שיחולו בהנחות האקטואריות ובגורמים נוספים המובאים בחשבון בעריכת המאזנים האקטואריים, ובמיוחד בגין שינויים שחלים בשיעורי ריבית ההיוון. סדרת שיעורי ריבית ההיוון נקבעת על פי שערי היוון מצוטטים על ידי חברה מצטטת שנבחרה לצורך כך על ידי משרד האוצר (להלן: "ווקטור הריביות").

היוון לפי ווקטור הריביות מתבצע על ידי היונם של תשלומים והכנסות עתידיים של הקרנות בכל תקופה לפי הנחת שיעורי תשואה חסרת סיכון ריאלית הצפויה לתקופה הנבחנת. שינויים קטנים יחסית בווקטור הריביות גורמים לשינויים גדולים בערך הנכסים וההתחייבויות, וכתוצאה מכך משפיעים באופן ניכר על היווצרות גרעון אקטוארי או עודף אקטוארי.

יצוין כי אופן חלוקת כספי הסיוע הישיר לכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר, נעשית כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו, הוא זהה בכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר. שיטת חלוקה זו היא בתיאום ובאישור הממונה על שוק ההון.

ליום 30 בספטמבר, 2021, לאחר רישום כל יתרת הסיוע הממשלתי שטרם שולם ורישום חלק מכרית הביטחון, הקרנות מאוזנות.

כרית ביטחון לקרנות

בנוסף לסיוע הממשלתי המפורט בסעיף ב' לעיל ועל מנת להגן על עמיתי וגמלאי הקרנות הוותיקות שבהסדר מפני תנודתיות בתשואות, הודיע משרד האוצר לוועדת הכספים של הכנסת ביום 19 במאי 2003 כי תועמד כרית ביטחון לקרנות.

על מנת להבטיח שימוש מיטבי בכרית הביטחון האמורה, הקים שר האוצר ועדה ציבורית לבחינת אופן השימוש בכרית הביטחון (להלן: "הוועדה הציבורית"). ביום 17 באוגוסט, 2011 הגישה הוועדה הציבורית את הדוח הסופי שלה לשר האוצר.

ביום 29 לינואר 2017 פורסם בספר החוקים תיקון מס 33 לחוק. במסגרת תיקון זה נוסף לחוק סעיף 101ט78, אשר מעגן בחקיקה את נושא "כרית ביטחון כללית לקרנות וותיקות שבהסדר".

החוק כולל, בין היתר, הוראות לעניין חישוב הסכומים שיוקצו לקרנות הפנסיה, בהתקיים התנאים הקבועים לכך, ובאופן התואם את המלצות הוועדה הציבורית, כפי שבאו לידי ביטוי בנוסחה 10 לדוח הוועדה.

בהתאם להוראות החוק, הסכום המרבי שיוקצה לכרית הביטחון יעמוד על סכום של 11.32 מיליארד ש"ח. סכום זה יעודכן לפי שיעור השינוי שחל במדד לעומת מדד חודש דצמבר 2008, ובתוספת ריבית בשיעור של 3.48% לשנה מהמועד האמור. כן נכללת בחוק הוראה, ולפיה תקרת כרית הביטחון תותאם לירידה הצפויה בהתחייבויות הקרנות בשל תשלום קצבאות, וזאת בהתאם למנגנונים שונים הקבועים בחוק, ובכפוף לסייגים הקבועים בחוק לעניין זה. עוד נקבע בחוק כי כל סיוע נוסף שיינתן לקרנות הוותיקות שבהסדר לאחר מועד קבלת התיקון המוצע, ככל שיינתן, יבוא על חשבון כרית הביטחון, כך שסכום הסיוע הנוסף יופחת מכרית הביטחון.

ערך הפיצוי העתידי, ליום המאזן, בגין כרית הביטחון מחושב בהתאם לאמור בחוק, כהפרש בין :

- (א) גירעון אקטוארי ליום המאזן, כאשר הריבית חסרת הסיכון הינה לפי ווקטור הריביות ליום המאזן.
- (ב) גירעון אקטוארי ליום המאזן, כאשר הריבית חסרת הסיכון הינה לפי ריבית קבועה בשיעור 4%.

בחוק נקבע גם כי השימוש שיעשו הקרנות בכל שנה בכרית הביטחון תהיה עד לאיפוס הגרעון, ולא תיצור עודף.

בהתאם לאמור בחוק, השווי ההוגן ליום 30 בספטמבר 2021 של תקרת כרית הביטחון לכל הקרנות הוותיקות שבהסדר המחושב על פי שווי העתידי במועד אזילת ההון מהוון בווקטור הריבית הוא כ- 49,375 מיליוני ש"ח, מתוך סכום זה נרשם סך של כ- 37,199 מיליוני ש"ח בדוחות הכספיים של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר לצורך האיזון האקטוארי שלהן.

צבירת העבר – הסכום המצטבר משנת 2009 ועד מועד המאזן, של הגרעון שנוצר בשל ההפרש בין ריבית חסרת סיכון לבין ריבית שנתית צמודה למדד של 4% ובגין אותה התקופה.
צבירת העבר מכרית הביטחון, נכון ליום המאזן, עומדת על סך של 56,964 מיליוני ש"ח.

סכום הכרית שנרשם בדוחות הכספיים הוא הנמוך מבין :
גובה הגרעון 37,199 מיליוני שקלים ותקרת כרית הביטחון 49,375 מיליוני שקלים.

יצוין כי אופן חלוקת הסכומים מכרית הביטחון לכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר, נעשית כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו, הוא זהה בכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר. שיטת חלוקה זו הינה בתיאום ובאישור הממונה על שוק ההון.

1 תיאור תמציתי של קרנות הפנסיה

1.1 מבנה ארגוני של קרנות הפנסיה

הקרנות הוותיקות שבהסדר פועלות יחד תחת תקנון אחיד החל מ 2003.

1.1.1 צורת ההתאגדות

חברות בע"מ

מבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן הגמלאות המרכזית על עובדי הסתדרות בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן הגמלאות של חברי אגד בע"מ (בניהול מיוחד)
קופת הפנסיה לעובדי הדסה בע"מ (בניהול מיוחד)
נתיב קרן הפנסיה של פועלי ועובדי מפעלי משק ההסתדרות בע"מ (בניהול מיוחד)

אגודות שיתופיות

קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאיים ובלתי מקצועיים בישראל א.ש. בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן הביטוח והפנסיה של פועלי בניין ועבודות ציבוריות אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)

1.1.2 מינוי מנהל מיוחד

החל מיום 1 באוגוסט 2021 מכהן מר אפי סנדרוב כמנהל מיוחד של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר. מר אפי סנדרוב החליף בתפקידו כמנהל המיוחד את מר יואב בן אור שכהן בתפקיד זה עד סוף יולי 2021.

בהתאם להוראות סעיפים 78(ו) ו-70(ב) לחוק הפיקוח, מוקנים למנהל המיוחד "כל הסמכויות והתפקידים שיש למנהל עסקים במבטח, לדירקטוריון שלו, לוועדות הדירקטוריון שלו ולדירקטורים שלו...".

1.1.3 ועדת מנהלה

לפי הוראות חוק הפיקוח, מונתה ועדת מנהלה לכלל הקרנות הוותיקות שבהסדר. לוועדת המנהלה כל הסמכויות הנתונות לוועדת המנהלה בהתאם לסעיף 72(ד) לחוק הפיקוח, היינו מינוי רואה חשבון ואישור דוחות כספיים.

חברי ועדת המנהלה

פרופ' שלומית זוטא - יו"ר הועדה - סיימה תפקידה בתאריך - 26.05.2021.
מר דרור יעקובסון - יו"ר הועדה - מתאריך ה- 18 באוקטובר 2021.
הגברת ג'קי סטרומינגר - חברה בוועדה.
פרופ' זיו רייך - חבר בוועדה.

1.1.4. ועדת השקעות

לפי הוראות סעיף 11 לחוק הפיקוח גמל, על דירקטוריון של חברה מנהלת למנות ועדת השקעות לכל קופת גמל שבניהול החברה, ורשאי הדירקטוריון למנות ועדת השקעות אחת למספר קופות גמל כאמור.

ועדת השקעות של קרנות הפנסיה: מבטחים, חקלאים, בנין, אגד, הדסה ונתיב

מר יואל נווה- יו"ר הועדה ונציג חיצוני

מר אורי קויאטק - נציג חיצוני

גב' מיכל נוי – נציגה חיצונית

מר יצחק בצלאל - נציג חיצוני

מר אפי סנדרוב - המנהל המיוחד מ 01.08.2021

ועדת השקעות של קרנות הפנסיה: מקפת וקג"מ וקופות הגמל שבניהול הקרנות שבהסדר

מר דרור נגל - יו"ר הועדה ונציג חיצוני.

מר אמיר לוי - נציג חיצוני

מר דודו זקן - נציג חיצוני.

מר מנחם הרפז - נציג חיצוני.

מר אפי סנדרוב - המנהל המיוחד מ 01.08.2021

עד ליום 31.7.2021 כיהן מר יואב בן אור כמנהל המיוחד וכחבר בשתי ועדות ההשקעה הנ"ל.

הקרנות הוותיקות שבהסדר וכן קופות הגמל שבניהולן מהוות "קבוצת משקיעים" כהגדרתה בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012.

1.1.5. ועדת ביקורת

ועדת ביקורת מונתה על ידי הממונה על שוק ההון ביום 1 במרס, 2008.

הוועדה מונה שני חברים חיצוניים:

יו"ר הועדה- מר איתן השחר.

חבר ועדה- מר יוסי בהיר.

1.1.6. מטרת קרנות הפנסיה הוותיקות

לספק ביטחון סוציאלי לעמיתי הקרנות.

בהתאם להוראות חוק הפיקוח, התקין המפקח על הביטוח תקנון אחיד לקרנות הוותיקות שבהסדר. במסגרת התקנון האחד מנהלות כיום הקרנות תכניות פנסיה יסוד ותכניות פנסיה מקיפה, ובהתאם להוראות חוק הפיקוח וחוק הפיקוח גמל הן מחויבות לפעול על פיהן.

1.2. אירועים מיוחדים מאז הדוח הכספי האחרון

1.2.1. בהתאם להערכת האקטואר הגרעון המצרפי של כל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר הנובע מאי העלאת גיל הפרישה לנשים מסתכם בכ-5.2 מיליארדי שקלים. (ובשיעור העולה על 0.65% מסך התחייבויות הקרנות).

לאחר תאריך המאזן חלו האירועים הבאים:

א. ביום 04.11.2021 אישרה הכנסת בקריאה שנייה ושלישית את חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2021-ו-2022), התשפ"א-2021 ובכלל זה את פרק ה' הקובע את העלאת גיל הפרישה לנשים.

ב. ביום 08.11.2021 פנה המנהל המיוחד של הקרנות לממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון במשרד האוצר בבקשה להפעיל את סמכותו בהתאם לסעיף 78ח לחוק הפיקוח ובהתאם לסעיף 64 לתקנון האחד על מנת לפעול בשינוי מהנחיית הממונה על שוק ההון שניתנה ביום 14.06.2018 ולא לבצע הפחתה של זכויות פנסיונרים, מבוטחים, שארים וזכויות אחרות שמשלמות הקרנות בשל הגדלת התחייבויות הנובעות מאי העלאת גיל הפרישה לנשים וזאת החל ממועד קבלת האישור.

ביום 28.10.2021 הודיע החשב הכללי במשרד האוצר בכתב למנהל המיוחד כי על רקע ההעלאה הצפויה בגיל הפרישה לנשים ולנוכח הפער שיוותר בהתחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר, ככל שהפער האמור כרוך במצב שבו הקרנות האמורות נמצאות בגירעון אקטוארי, בנטרול התחייבויות המכוסות על ידי כרית הביטוח, ובמטרה לאזן את הגירעון האמור, הרי שעל דעת הממונה על התקציבים, המדינה תעביר את סך הסיוע הממשלתי השנתי לקרנות בשנים 2022 עד 2035, לאחר יום 30 בספטמבר של כל שנה.

דחית מועד העברת הסיוע תביא לכך ששווי ההוגן יעלה, מה שיביא להפחתת הגרעון המצרפי הצפוי של הקרנות. (יצוין עוד כי החשב הכללי ביקש כי עד ליום 30 ביוני 2022 יועבר אליו ולממונה על התקציבים עותק ממאזן האקטוארי המעודכן של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר ליום 31 בדצמבר 2021, כפי שהועבר לבחינת הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון).

ההשפעה המצרפית של דחית גיל הפרישה, ודחית מועד העברת הסיוע יביאו לכך שהגירעון המצרפי הצפוי של כל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר יהיה בשיעור הנמוך מ-0.65% מסך כל התחייבויות הקרנות.

לפיכך ביום 08.11.2021 ניתן אישור על ידי הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון, כי החל מיום זה לא יופחתו קצבאות או זכויות אחרות שמשלמות הקרנות.

על פי הערכות ראשוניות השפעת סך כל האירועים המפורטים בסעיף זה תביא להגדלת התחייבויות הקרנות בכ-3 מיליארדי ש"ח (בהשוואה לנתונים ליום 30/09/21)

1.2.2. קורונה - שנת 2020 רובה ככולה לוותה בהתמודדות כלל עולמית עם נגיף **COVID-19** (קורונה). המגבלות שהוטלו במדינות השונות ובכללן ישראל, השפיעו על כלל הפעילות המשקית. לקראת סוף 2020 אושר חיסון לנגיף הקורונה, והוחל במבצע לחיסון האוכלוסייה בישראל.

מבצע החיסונים התבצע בעילות רבה וזכה להיענות גבוהה בציבור, כך שתוך מספר חודשים חוסנה רוב האוכלוסייה הבוגרת בישראל.

כתוצאה מהצלחת מבצע החיסונים הצטמצם מאוד מספר החולים בקורונה בישראל מה שאפשר את הסרת רוב המגבלות מעל הפעילות המשקית וחזרה כמעט מלאה לשגרה בישראל.

בתחילת שנת 2021 התגלה בעולם וגם בישראל וריאנט "דלתא" של נגיף הקורונה. הווריאנט התפשט מאוד בישראל בסוף חודש יוני 2021 וכן בחודשים יולי ואוגוסט 2021 והביא לעלייה מהירה מאוד בתחלואה, להחזרת מגבלות ההתקהלות וחובת עטית מסכות במרחב הציבורי ובמקומות סגורים.

יחד עם זאת רוב הפעילות המשקית המשיכה להתנהל כסדרה. בהמשך ובמקביל למתן מנת החיסון השלישית ירדו שיעורי התחלואה.

בימים שלאחר תאריך הדוחות הכספיים חזרו כמעט כל עובדי הקרנות לעבוד מהמשרדים.

1.2.3. ייעול מנגנון הבטחת היציבות בתשואות קרנות הפנסיה בישראל (להלן: "הצעת המחליטים")-

ביום 27 ביולי 2021 פורסמה באתר החקיקה הממשלתי להערות הציבור, טיוטת הצעות החלטה לממשלה בדבר שינויים מבניים שיעלו לדיון במסגרת הדיונים על התכנית הכלכלית לשנים 2021 ו-2022, הכוללת הצעה לייעול מנגנון הבטחת היציבות בתשואות קרנות הפנסיה בישראל (להלן: "הצעת המחליטים").

הצעת המחליטים המקורית ביקשה להחליף את שיטת התמיכה בחסכון הפנסיוני בישראל באמצעות אג"ח מיועדות בהיקף של 30% מנכסי הקרן לתקופה של 15 שנה, בשיטה של הבטחת תשואת יעד בגובה 5% לשנה על 30% מנכסי הקרן לתקופה של 5 שנים. הבטחת התשואה לא תעשה בצורה של אג"ח, אלא בהתחייבות להעמדת הפרש התשואה בין תשואת היעד לתשואת הנכסים של הקרן ל-5 שנים, עודף תשואה מעל תשואת היעד של כל קרן יועבר לקרן ייעודית, הקרן להשלמת התשואה, והכל לפי הוראות שייקבעו על ידי שר האוצר.

ביום 29.07.2021 פנה המנהל המיוחד לשר האוצר והביע את השגותיהן של הקרנות בעניין ההצעה להמיר את אגרות החוב המיועדות בהתחייבות ממשלתית להבטחת תשואה, תוך התייחסות לזמן הנדרש לצורך ליבון של הסדר חשוב ומורכב זה, ייחודן של הקרנות הוותיקות שבהסדר, חשש להגדלת גירעון הקרנות בשל השינוי המוצע וחשש לפגיעה בהבטחת התשואה לאורך זמן.

ביום 12.08.2021 פורסם תזכיר חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2021 ו-2022), התשפ"א-2021 בנושא הבטחת היציבות בתשואות קרנות הפנסיה, שלאחריו נערך דיון עם נציגי משרד האוצר.

ביום 18.08.2021 נשלחה לשר האוצר התייחסותו של המנהל המיוחד לתזכיר החוק האמור.

בהמשך להחלטות ועדת הכספים משיבה שנערכה ב-19.10.2021, אושרה בקריאה שנייה ושלישית בכנסת הצעת החוק בעניין "ייעול מנגנון הבטחת היציבות בתשואות קרנות הפנסיה" (להלן: "הצעת החוק"), על פי הצעת החוק יוחלפו האג"ח המיועדות במערך הבטחת תשואה שוטף באופן שלא יפגעו זכויות העמיתים.

עיקר הצעת החוק הוא החלפת אג"ח המיועדות הנושאות ריבית של 4.86% ל-15 שנות פדיון, במנגנון סבסוד שוטף שיפצה את הקרנות אם תשואת התיק הזכאי (בהתאם לזכאות לאג"ח מיועדות) תהיה נמוכה מתשואת היעד - 5.15% צמוד. ההתחייבות הממשלתית תשתנה מחודש לחודש על פי התשואה החודשית המצטברת של התיק הזכאי ותפרע במזומן אחת ל-5 שנים מתקציב המדינה.

יתרת התשואה ביחס לתיק הזכאי מעבר לתשואת היעד תועבר לקרן ייעודית להשלמת התשואה. הרכב השקעות התיק הזכאי בקרנות יהיה זהה להרכב תיק הנכסים החופשיים.

הצעת החוק אושרה בכנסת ביום 04.11.2021 כחלק חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2021 ו-2022), התשפ"ב-2021.

הואיל וטרם הושלמה החקיקה הנלוות ליישום החוק (כללי השקעה ו/או הוראות לשערוך הנכסים) לא ניתן לאמוד בשלב זה את השפעת השינוי על המצב האקטוארי של הקרנות.

1.2.4. מודל העמסה - לאחר תאריך המאזן אושר, על ידי רשות שוק ההון, עדכון למודל העמסה. העדכון יכלל בדוחות הכספיים ליום 31.12.2021.

1.2.5. ירידה בווקטור הריבית חסרת הסיכון - בתקופת הדוח ולאחר תאריך המאזן, המשך ווקטור הריבית חסרת הסיכון לרדת. ירידת הריבית הביאה לגידול בהתחייבויות בסך העולה על הגידול בנכסים. בשל השפעת השינוי האמור, הקרנות הוותיקות צפויות להישאר באיזון אקטוארי לאחר הסיוע הממשלתי וכרית הביטחון.

2 תיאור הסביבה העסקית

2.1 סקירה מאקרו כלכלית לתשעת הרבעים הראשונים של 2021

הפעילות הכלכלית

שנת 2021 נפתחה באי ודאות רבה בזירת הקורונה, עם דמיון רב לשנת 2020, אך זו הלכה ופחתה ככל שהתקדמה השנה. למעשה, השנה החלה עם סגר ברבעון הראשון, על רקע הגל ה-3 של תחלואת הקורונה, אך הוא התאפיין בפגיעה צנועה משמעותית, לעומת שני הסגרים הראשונים של 2020.

ברבע הראשון התכווץ המשק בשיעור של 1.4% (לעומת הרבע הרביעי של 2020, במונחים שנתיים ובמחירים קבועים) ולאחריו, עם הפתיחה של המגזרים השונים, זינק המשק ורשם צמיחה של 16.6% ברבע השני של השנה. בשלב מאוחר יותר, בראשית הקיץ נרשם הגל הרביעי כאשר התמודדות המשק עם גל זה הייתה שונה מהתמודדויות קודמות וכמעט שלא כללה הגבלות על הפעילות. הדבר התאפשר בין היתר לאור חיסון האוכלוסייה ונראה כי נרשמה השפעה חיובית לתהליך חיסון האוכלוסייה גם במנת החיסון השלישית.

בהתאם לרמת התחלואה במשק נרשמה סגירה ופתיחה של ענפי המשק. חרף התחלואה, האינדיקטורים לפעילות השוטפת לא הצביעו על ירידה משמעותית בפעילות ובביקושים, נהפוך הוא, ההוצאה בכרטיסי אשראי זינקה בשלושת הרבעים הראשונים של השנה ב-26% והיא מצביעה על מצבו האיתן של הצרכן המקומי. יצוא השירותים זינק ב-18% בשבעת החודשים הראשונים של השנה ויצוא הסחורות עלה ב-9%, חרף אי הודאות בעולם.

הממשלה התנהלה בתשעת החודשים הראשונים של השנה עם תקציב המשכי אשר בולם את ההוצאות. על רקע מדיניות ההוצאה השמרנית ולעובדה כי המשק חזר לפעול בצורה כמעט מלאה (להוציא תיירות נכנסת) הגירעון הממשלתי התכווץ בצורה מהירה. כך, בתשעת החודשים הראשונים של השנה עמד הגירעון על 51.5 מיליארד ש"ח (3.5% מהתוצר), לעומת 103.4 מיליארד ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

שוק העבודה

שוק העבודה היה אחד הנפגעים המרכזיים ממדיניות הסגרים שנקטה במהלך 2020. ואכן, מאז היציאה מהסגר השלישי, נרשמה עלייה בשיעור התעסוקה וירידה בשיעור האבטלה הרחבה. שיפור נוסף נרשם כאשר הוחלט בממשלה על צמצום התמיכה לנפגעי הקורונה. שיעור האבטלה בחודש ספטמבר עמד על 7.9% (וזאת לעומת 14.2% בחודש ספטמבר אשתקד) מספר המשרות הפנויות רשם עלייה רצופה במהלך השנה, כאשר ברבע השלישי הציג התמתנות במידה השיפור.

השכר הממוצע במשק עלה בצורה ניכרת ראה סעיף 3.2 להלן.

אינפלציה

בניגוד לירידה במדד המחירים לצרכן שנרשמה בשנת 2020, (0.7%), סביבת המחירים במהלך 2021 התאפיינה בהתייקרויות משמעותיות בקרב מגוון רחב של מוצרים, אך גם שירותים. מקורות האינפלציה היו מחד, ביקושים ערים עקב יציאה מהסגרים ומאיך תקלות בשרשראות האספקה ושיבושים בענפי יבוא שונים. בתשעת החודשים הראשונים עלה מדד המחירים לצרכן בשיעור של 2.5% (בדומה לשיעור ההתייקרות ב-12 החודשים האחרונים).

היקף הסחר העולמי התמתן גם הוא אבל ממשיך להיות מצוי ברמות גבוהות של פעילות.

בתקופת הדוח התחזק השקל לעומת המטבעות העיקריים בעולם ושערו לעומת הדולר האמריקאי הגיע ביום 30 בספטמבר 2021 ל 3.229 (לעומת 3.441 בספטמבר אשתקד).

הכלכלה העולמית

הכלכלה הגלובלית המשיכה להתאושש במהלך 2021 לאור קצב תחלואה מתמתן ועלייה בשיעורי ההתחסנות, בעיקר בקרב המשקיים המפותחים. עם זאת נראה כי המומנטום נחלש בעקבות קשיים בשרשרת הייצור העולמית ועליית מחירי האנרגיה המגדילים את סיכויי האינפלציה הקיימים. מדד מנהלי הרכש של המדינות המפותחות התמתן במהלך השנה. מדדי האינפלציה (מחירים לצרכן וליצרן) הגבוהים במדינות רבות הביאו לידי כך ששורה ארוכה של מדינות מפותחות ביצעו מהלכי ריסון מוניטריים ברבע השלישי של 2021. בארה"ב, הבנק המרכזי הותיר את הריבית ואת תכנית הרכישות ללא שינוי, אך החל לאותת על צמצום תכנית הרכישות בטווח הקרוב. בגוש האירו, ה-ECB הותיר את הריבית על כנה, אך הודיע על כוונתו להאט מעט את תכנית הרכישות שלו. באנגליה, על רקע העלייה בסיכון האינפלציה אותת הבנק המרכזי על העלאת ריבית.

שוקי המניות

מעודדים משיעורי הצמיחה ומהמדינות ה"יוניות" של הבנק המרכזי האמריקאי, מדדי המניות האמריקאים רשמו עליות שערים במהלך 2021 בכל אחד משמונת החודשים הראשונים של 2021 כאשר בלטו במיוחד מניות האנרגיה שנהנו מהנסיקה במחיר החבית. לעומתם מדדים המניות של השווקים המתעוררים פיגרו מאחור מפאת קשיים בריאותיים וכלכליים. בחודש ספטמבר נרשמה עלייה ברמת הסיכון בשווקים הפיננסיים אשר לוותה בירידות שערים כאשר סין ביצעה מספר צעדי רגולציה וחברה בתחום יזום הנדל"ן הודיעה על אי יכולתה לעמוד בתשלומי החוב.

בתשעת החודשים הראשונים של השנה עלה מדד ה-S&P 500 האמריקאי ב-15.2% (לעומת 3.6% בתקופה ינואר ספטמבר אשתקד) מדד ת"א 35 נסק ב-20.2% (לעומת ירידה של 22.3% בתקופה ינואר ספטמבר אשתקד) בין היתר, בתמיכה של מגזר הבנקים. מדד MSCI לשווקים המתעוררים איבד כ-11.6% (לעומת 0.9% בתקופה ינואר ספטמבר אשתקד)

2.2. השפעת חוקים, תקנות והוראות חדשות על עסקי קרן הפנסיה

תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים) (תיקון), התשפ"א-2021 (להלן: "התקנות")-

התיקון אשר אושר במאי 2021, מאפשר גמישות השקעה רבה יותר לקרנות הואיל ונוספה אפשרות שסה"כ ההשקעות החופשיות (כלומר ההשקעות ללא אג"ח מיועד וללא סיוע ישיר שטרם התקבל) לא יעלו על 35% מסך הנכסים ללא הסיוע הישיר שטרם התקבל, בנוסף לאפשרות הקיימת שסה"כ ההשקעות החופשיות לא יעלו על 22% מכלל הנכסים הכוללים את הסיוע הישיר שטרם התקבל, הגבוה מבין השניים.

כמו כן, אושר למשקיע המוסדי או לכלל המשקיעים המוסדיים באותה קבוצה, באמצעות כספי החוסכים בלבד, להגדיל את היקף ההשקעה בתאגיד שפעילותו הינה הקמה ופיתוח של פרויקט ייעודי בתחום תשתיות בישראל או בהנפקה של אמצעי שליטה בתאגיד שפעילותו היא קרן להשקעה בפרויקטים בתחום התשתיות בישראל, לרבות תשתית שמטרתה שיפור יכולת ההתמודדות עם השפעות שינוי האקלים והפחתתן, ולמעט תשתיות של דלקים פוסילים, ל-49% בפרויקטים ששוים עד ל-300 מיליון ש"ח, ול-35% בפרויקטים ששוים גבוה מ-300 מיליון ש"ח, חלף 20% שהיו מותרים עד התיקון וכל עוד ההחזקה לא תקנה שליטה בתאגיד.

הוסכם כי בתוך שנתיים תתקיים בחינה אם להרחיב את היקף ההשקעה המותר בפרויקטים ששוים גבוה מ-300 מיליון ש"ח.

בנוסף, התיקון מסדיר את התנאים להשקעת משקיע מוסדי באג"ח היברידית שהונפקה בישראל ומתאים את המגבלה על השקעות גופים מוסדיים בתעודות סל, כך שתחול רק על קרנות סל שהן צד קשור לגוף המוסדי, ושאינן קרנות שמשיקעות בהתאם לכללי ההלכה היהודית.

2.3. חוזרי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון

ביום 18.5.2021 פורסם תיקון הוראות החוזר המאוחד – פרק 4 לשער 5 "ניהול נכסי השקעה" – הסדרי חוב וחברות מדרגות –

השקעה בחוב היא אחד מאפיקי ההשקעה העיקריים של הגופים המוסדיים לאור זאת בוצעו מספר תיקונים לחוזר, כגון: צמצום הגדרת "הסדר חוב", כך שההוראות שבפרק ניהול נכסי השקעה יחולו רק כאשר מדובר בהסדר חוב בעייתי; לעניין חוב בעייתי שהוא חוב בהשגחה מיוחדת, נקבע שההוראות האמורות יחולו רק כאשר שונו התנאים הכלכליים של החוב; ביטול ההחרגה של אשראי אגב השקעות מחוץ לישראל מהגדרת המונח "חוב"; הבהרה לעניין קביעת סמכויות ועדת משנה לאשראי על ידי ועדת השקעות; החלת הוראות שניתנו ביחס לחוב בעייתי וביחס להסדר חוב לגבי חוב שהונפק מחוץ לישראל, כאשר הגוף המוסדי או קבוצת המשקיעים מחזיקים לפחות 5 אחוזים מהחוב והכל בהתאם למדיניות ועדת השקעות; ותיקון טעות שנפלה בזהות הארגון המפרסם את רשימת החברות המדרגות המאושרות על ידו לדירוג חוב ואשר אומצו על ידי רשות שוק ההון כך שיצוין ארגון ה-ESMA (European Securities and Markets Authority) חלף ארגון EIOPA (European Insurance and Occupational Pensions Authority).

תשלום עבור שימוש במערכת סליקה פנסיונית מרכזית – חוזר סוכנים ויועצים 1-10-2021

חוזר 2-10-2015, חובת שימוש במערכת סליקה פנסיונית מרכזית, מתאריך 28.5.15, קובע כי גופים מוסדיים ובעלי רישיון יחויבו לבצע פעולות באמצעות מערכת סליקה פנסיונית מרכזית על פי התנאים המפורטים בו.

חוזר זה קובע הוראות לגבי דמי שימוש שאישר הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון לגבות ממשתמשים במערכת סליקה פנסיונית מרכזית. על מנת לייעל ולשפר את תהליך רישום צבירת הזכויות הפנסיוניות של לקוח, שהוא עובד חדש של אותו מעסיק, אצל הגוף המוסדי, תוקן חוזר, מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני, בהוספת פעולה המאפשרת ללקוח לקבל באמצעות המעסיק או גורם מתפעל מידע נחוץ טרם העברת הפקדה פנסיונית ראשונה. כמו כן, נוספה פעולה חדשה המאפשרת למעסיק לקבל מהגופים המוסדיים מידע נחוץ לצורך העברת ההפקדות הפנסיוניות של עובדיו הקיימים בממשק האחיד, לצורך טיוב מערכת השכר. עוד קובע התיקון תשלום דמי שימוש שנתיים בסך של 5,000 ש"ח בשנה, בגין כל אחת מהקרנות.

חוזר מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני – עדכון – 7-9-2021

חוזר מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני קובע רשומה אחידה להעברת מידע בין כל הגורמים הפועלים בשוק החיסכון הפנסיוני - גופים מוסדיים, חוסכים, בעלי רישיון, מעסיקים וצרכני מידע נוספים בתחום החיסכון הפנסיוני.

העברת מידע במבנה אחיד מאפשרת שכלול של תהליכי זרימת המידע בשוק ומהווה בסיס לפעילותה של מערכת סליקה פנסיונית מרכזית.

במטרה לייעל את תהליכי העבודה, הוחלט להוסיף נדבכים נוספים לרשומה האחידה במהלך השנים 2021-2023 ולספק מענה לכלל התהליכים המרכזיים בשוק החיסכון הפנסיוני, החל משלב ההצטרפות, דרך שינויים הנעשים במהלך תקופת העבודה במוצרי החיסכון הפנסיוני של הלקוח, לרבות – העברת כספים בין קופות גמל, עדכון מסלול ביטוח, מסלול השקעה, מינוי מוטבים - ועד להנגשת מידע לעובד ולמעסיק בעת עזיבת מקום העבודה.

כחלק מייעול תהליכי העבודה בשוק ולאור ההתפתחויות הטכנולוגיות בשנים האחרונות, הוחלט בחוזר זה לקצר את לוחות הזמנים להעברת מידע, להבטיח הנגשת מידע עדכני ולאפשר השלמת פעולות באופן מיידי. לדוגמה, קוצר זמן המענה בהפקת היזון מסכם שוטף ל-3 ימי עסקים במקום 5 ימי עסקים שמבוצע כיום, במטרה להגיע לדרישה של מענה תוך יום עסקים אחד בשלבים (סעיף 7 לחוזר), הקיצור האמור ייכנס לתוקף בסיום שנת 2022.

דוגמא נוספת קשורה לשינוי תשתית כספות מאובטחות על מנת לעמוד בדרישות החוזר ובכלל זה מעבר לספק כספות חדש במקום הקיים.

חוזר אקטואר ממונה - תיקון החוזר המאוחד - עדכון - 2021-9-10

עדכון שפורסם ב 8.7.2021 לפיו אקטואר ממונה המתמנה לראשונה בענף ביטוח מסוים או בקרן פנסיה, יידרש לליווי במהלך השנה הראשונה על ידי אקטואר אחר בעל ניסיון באותו התחום.

מטרת הליווי היא להבטיח כי לאקטואר הממונה יהיה מערך ליווי ותמיכה מקצועי, במסגרתו יוכל להתייעץ ולקבל הערות ומשוב מאקטואר בעל ניסיון, כך שיעמדו בפניו הכלים האופטימליים שיאפשרו לו למלא את תפקידו כראוי.

בנוסף נקבע כי האקטואר המלווה ידווח לממונה על ההתקדמות ביישומה של תכנית הליווי אחת לרבעון, על ידי הגשת דוח רבעוני. כמו כן, בתום תקופת הליווי וכן במועד הגשת הדוחות הכספיים השנתיים, האקטואר המלווה יגיש לדירקטוריון החברה ולממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון דוחות שיפרטו את היקף ומסגרת הליווי, יתייחסו לשיקולים מקצועיים שנלקחו בחשבון על ידי האקטואר הממונה בקביעת ההנחות האקטואריות ויציגו את הבחינות והבקורות שערך האקטואר המלווה לגבי אופן חישוב העתודות.

ביום 25.7.21 פורסם תזכיר תיקון פקודת מס הכנסה (מיסוי שותפויות), התשפ"א-2021

מטרת החוק המוצע היא עדכון כללי המיסוי החלים על שותפויות בישראל.

מאז פרסום פסק הדין של בית המשפט העליון בע"א 2026/92 פקיד שומה פתח תקווה נגד שדות חברה להובלה (1982) ואחרים נוהגת השיטה שבמרכזת תפיסת השותפות כישות סגורה לעניין סיווג ההכנסה, אשר תוצאת המס הסופית של פעילותה תיקבע תמיד גם בהתאם לתכונותיהם של שותפיה.

השותפות אינה מחויבת ישירות בתשלום המס על הכנסתה, אך הבסיס לשומתה מחושב בנפרד כישות עצמאית ומבחינת כללי המיסוי, דומה מכירת זכויות בה למכירת מניות בחברה.

תזכיר החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מיסוי שותפויות), התשפ"א-2021 קובע, בין היתר, שאם הכנסת השותפות מוגדרת כהכנסה מעסק, אז חלקם של השותפים בשותפות בהכנסה זו תחשב הכנסה מעסק בלי קשר למידת אחזקתם של השותפים בשותפות או למידת השפעתם עליה.

לתיקון הנ"ל צפויה להיות השפעה על מידת החבות במס של גופים מוסדיים שחלק מהשקעותיהם נעשו דרך שותפויות.

3 מצב כספי

אלפי שקלים	נכסים ליום 30 בספטמבר 2021							נכסים
סה"כ קרנות המנוהלות ע"י עמיתים	נתיב	הדסה	אגד	חקלאים	בנין	קגמ	מקפת	מבטחים
רכוש שוטף								
10,212,082	511,128	141,562	190,517	92,762	136,624	2,473,676	1,517,585	5,148,228
659,551	27,484	8,187	6,123	3,851	1,416	148,205	90,060	374,225
10,871,633	538,612	149,749	196,640	96,613	138,040	2,621,881	1,607,645	5,522,453
אגרות חוב מיועדות שהונפקו לקרן:								
65,289,842	940,811	632,895	507,998	296,446	598,823	8,975,147	12,612,807	40,724,915
36,681,780	542,222	355,181	320,852	152,052	277,799	4,876,592	7,311,770	22,845,312
101,971,622	1,483,033	988,076	828,850	448,498	876,622	13,851,739	19,924,577	63,570,227
השקעות								
23,852,750		53,698	8,214		17,397	1,785,415	5,089,136	16,898,890
95,861,079	1,252,922	1,017,434	776,775	531,694	1,136,671	13,292,975	18,577,453	59,275,155
18,136,129		143,227	5,244			1,809,773	3,838,646	12,339,239
235,973	53,356				43,701		26,704	112,212
240,057,553	2,789,311	2,202,435	1,619,083	980,192	2,074,391	30,739,902	47,456,516	152,195,723
1,419								1,419
83,837	4,211	396	1,634	6,204	5,700	4,928	11,409	49,355
197,537			197,537					
5,505,000	112,000	123,000	0	29,000	0	1,588,000	930,000	2,723,000
256,716,979	3,444,134	2,475,580	2,014,894	1,112,009	2,218,131	34,954,711	50,005,570	160,491,950
408,508			408,508					
257,125,487	3,444,134	2,475,580	2,423,402	1,112,009	2,218,131	34,954,711	50,005,570	160,491,950
סה"כ השקעות								
חלקה של קרן פנסיה אחרת בהתחייבות הפנסיונית								
5,505,000	112,000	123,000	0	29,000	0	1,588,000	930,000	2,723,000
256,716,979	3,444,134	2,475,580	2,014,894	1,112,009	2,218,131	34,954,711	50,005,570	160,491,950
408,508			408,508					
257,125,487	3,444,134	2,475,580	2,423,402	1,112,009	2,218,131	34,954,711	50,005,570	160,491,950
סה"כ הנכסים								
בניכוי - התחייבויות אחרות								
2,785,990	78,187	32,298	54,205	14,430	28,388	425,263	433,268	1,719,951
251,718			251,718					
156,790			156,790					
3,194,498	78,187	32,298	462,713	14,430	28,388	425,263	433,268	1,719,951
253,930,989	3,365,947	2,443,282	1,960,689	1,097,579	2,189,743	34,529,448	49,572,302	158,771,999
סה"כ הנכסים, נטו								

נכסים ליום 31 בדצמבר 2020									נכסים
אלפי שקלים									
סה"כ קרנות המנוהלות ע"י עמיתים	נתיב	הדסה	אגד	חקלאים	בנין	קגמ	מקפת	מבטחים	
רכוש שוטף									
13,044,959	1,380,753	202,958	426,357	225,623	293,787	3,024,124	1,882,867	5,608,490	מזומנים ושויי מזומנים
704,895	36,681	7,550	6,309	3,312	1,177	143,971	84,915	420,980	חייבים ויתרות חובה
13,749,854	1,417,434	210,508	432,666	228,935	294,964	3,168,095	1,967,782	6,029,470	
אגרות חוב מיועדות שהונפקו לקרן:									
60,693,019	624,106	591,166	444,228	240,610	510,593	8,185,721	11,849,643	38,246,952	עלות מתואמת
31,023,888	287,420	306,327	249,165	105,212	202,364	4,015,345	6,265,360	19,592,695	סבסוד ממשלתי
91,716,907	911,526	897,493	693,393	345,822	712,957	12,201,066	18,115,003	57,839,647	
השקעות									
22,591,064		86,919	8,317		10,288	2,221,719	4,814,815	15,449,006	ניירות ערך שאינם סחירים
90,589,598	236,267	931,344	595,680	365,888	925,709	11,770,981	17,702,184	58,061,545	ניירות ערך סחירים
17,352,830		149,259	6,111			1,892,523	3,641,153	11,663,784	פקדונות והלוואות
235,477	53,356				43,701		26,580	111,840	מקרקעין
222,485,876	1,201,149	2,065,015	1,303,501	711,710	1,692,655	28,086,289	44,299,735	143,125,822	סה"כ השקעות
1,548								1,548	רכוש קבוע
89,697	4,387	449	1,745	6,405	6,038	5,919	12,200	52,554	רכוש אחר
198,375			198,375						חלקה של קרן פנסיה אחרת בהתחייבות הפנסיונית
5,434,000	113,000	121,000	0	30,000	0	1,581,000	919,000	2,670,000	וע ממשלתי עתידי בגין אי העלאת גיל הפרישה לנשים
241,959,350	2,735,970	2,396,972	1,936,287	977,050	1,993,657	32,841,303	47,198,717	151,879,394	סך כל נכסי קרנות הפנסיה
408,897			408,897						חשבון קרן הפרמיה בנאמנות
242,368,247	2,735,970	2,396,972	2,345,184	977,050	1,993,657	32,841,303	47,198,717	151,879,394	סך כל הנכסים
בניכוי - התחייבויות אחרות									
3,515,045	81,608	39,154	55,231	13,450	26,121	587,013	562,680	2,149,788	התחייבויות אחרות
238,543			238,543						סבסוד ממשלתי בשנים קודמות של אגף מירון שנרכשו בקרן הפרמיה
170,354			170,354						התחייבות בגין הפרמיה הממוצעת
3,923,942	81,608	39,154	464,128	13,450	26,121	587,013	562,680	2,149,788	
238,444,305	2,654,362	2,357,818	1,881,056	963,600	1,967,536	32,254,290	46,636,037	149,729,606	סך כל הנכסים, נטו

אלפי שקלים		התחייבויות פנסיוניות ליום 30 בספטמבר 2021							התחייבויות פנסיוניות
סה"כ קרנות המנהלות ע"י עמיתים	נתיב	הדסה	אגד	חקלאים	בנין	קגמ	מקפת	מבטחים	
448,784,000	21,845,000	5,221,000	7,703,000	3,492,000	4,293,000	87,953,000	75,402,000	242,875,000	התחייבויות צבורות
13,142,000	1,126,000	79,000	136,000	72,000	100,000	2,864,000	2,513,000	6,252,000	חייבויות פנסיוניות בשל זכויות הצפייות להיצבר בקרן בניכוי דמי גמולים עתידיים
461,926,000	22,971,000	5,300,000	7,839,000	3,564,000	4,393,000	90,817,000	77,915,000	249,127,000	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות
(37,199,000)	(1,845,000)	(428,000)	(615,000)	(287,000)	(348,000)	(7,350,000)	(6,320,000)	(20,006,000)	יזע ממשלתי בגין כרית בטחון
(15,726,000)	(1,355,000)	(101,000)	(153,000)	(194,000)	(238,000)	(2,579,000)	(3,460,000)	(7,646,000)	בסוד ממשלתי באמצעות אגף מיועדות שהקרן צפויה להשקיע בהן בעתיד
(155,070,011)	(16,405,053)	(2,327,718)	(5,110,311)	(1,985,421)	(1,617,257)	(46,358,552)	(18,562,698)	(62,703,001)	מדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
253,930,989	3,365,947	2,443,282	1,960,689	1,097,579	2,189,743	34,529,448	49,572,302	158,771,999	כל ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי סבסוד ממשלתי באמצעות אג"ח ועדות שהקרן צפויה להשקיע בהן בעתיד ואומדן סיוע ממשלתי
									גרעון אקטוארי לפני אומדן סיוע ממשלתי עתידי
(254,017,000)	(20,480,000)	(3,306,000)	(6,176,000)	(2,705,000)	(2,650,000)	(62,896,000)	(37,378,000)	(118,426,000)	תרת גרעון בסוף שנת המאזן הקודמת
15,010,000	959,000	112,000	227,000	166,000	309,000	2,605,000	2,472,000	8,160,000	תפתחויות דמוגרפיות וכלכליות
(10,825,000)	(720,000)	(137,000)	(244,000)	(106,000)	(136,000)	(2,393,000)	(1,620,000)	(5,469,000)	שפעת השינוי בריביות ההיוון ובתשואת הקרן על הגרעון
(351,000)	(18,000)	(4,000)	(7,000)	(3,000)	(4,000)	(69,000)	(58,000)	(188,000)	שינויים אחרים בהנחות ובשיטות שינוי חקיקה ותקנון
(250,183,000)	(20,259,000)	(3,335,000)	(6,200,000)	(2,648,000)	(2,481,000)	(62,753,000)	(36,584,000)	(115,923,000)	תרת גרעון בסוף שנת המאזן
									סיוע ממשלתי עתידי
									וע ממשלתי עתידי לפני שינוי בריביות ההיוון:
33,614,000	502,000	325,000	297,000	138,000	250,000	4,450,000	6,723,000	20,929,000	בסוד ממשלתי עתידי באמצעות אגף מיועדות שהונפקו לקרן
17,101,000	1,446,000	111,000	166,000	208,000	258,000	2,807,000	3,753,000	8,352,000	בסוד ממשלתי עתידי באמצעות אגף מיועדות שהקרן צפויה להשקיע בהן
153,479,000	15,940,000	2,312,000	5,027,000	1,930,000	1,571,000	45,803,000	18,344,000	62,552,000	ומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
5,286,000	108,000	118,000	0	28,000	0	1,515,000	895,000	2,622,000	וע ממשלתי עתידי בגין אי העלאת גיל הפרישה לנשים
37,199,000	1,845,000	428,000	615,000	287,000	348,000	7,350,000	6,320,000	20,006,000	יזע ממשלתי עתידי בגין כרית בטחון
3,504,000	418,000	41,000	95,000	57,000	54,000	828,000	549,000	1,462,000	שפעת השינוי בריביות ההיוון על הערכת הסיוע הממשלתי העתידי
250,183,000	20,259,000	3,335,000	6,200,000	2,648,000	2,481,000	62,753,000	36,584,000	115,923,000	
0	0	0	0	0	0	0	0	0	תרת גרעון או עודף בסוף שנת הדוח לאחר ניכוי סיוע ממשלתי

אלפי שקלים	התחייבויות פנסיוניות ליום 31 בדצמבר 2020								התחייבויות פנסיוניות
סה"כ קרנות המנוהלות ע"י עמיתים	נתיב	הדסה	אגד	חקלאים	בנין	קגמ	חקפת	מבטחים	
444,108,000	21,730,000	5,179,000	7,684,000	3,470,000	4,325,000	86,548,000	74,639,000	240,533,000	התחייבויות צבורות
11,896,000	1,004,000	57,000	124,000	63,000	90,000	3,007,000	2,191,000	5,360,000	חייבויות פנסיוניות בשל זכויות הצפויות להיצבר בקרן בניכוי דמי גמולים עתידיים
456,004,000	22,734,000	5,236,000	7,808,000	3,533,000	4,415,000	89,555,000	76,830,000	245,893,000	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות
(44,326,000)	(2,207,000)	(511,000)	(740,000)	(342,000)	(422,000)	(8,751,000)	(7,507,000)	(23,846,000)	יזע ממשלתי בגין כרית בטחון
(18,465,000)	(1,621,000)	(122,000)	(189,000)	(237,000)	(296,000)	(3,034,000)	(3,928,000)	(9,038,000)	סבסוד ממשלתי באמצעות אג"ל מיועדות שהקרן צפויה להשקיע בהן בעתיד
(154,768,695)	(16,251,638)	(2,245,182)	(4,997,944)	(1,990,400)	(1,729,464)	(45,515,710)	(18,758,963)	(63,279,394)	מדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
238,444,305	2,654,362	2,357,818	1,881,056	963,600	1,967,536	32,254,290	46,636,037	149,729,606	כל ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי סבסוד ממשלתי באמצעות אג"ל ועדות שהקרן צפויה להשקיע בהן בעתיד ואומדן סיוע ממשלתי
גרעון אקטוארי לפני אומדן סיוע ממשלתי עתידי									
(238,273,000)	(19,975,000)	(3,179,000)	(6,224,000)	(2,811,000)	(2,861,000)	(59,446,000)	(33,568,000)	(110,209,000)	תרת גרעון בסוף שנת המאזן הקודמת
13,872,000	1,020,000	181,000	371,000	324,000	384,000	2,382,000	2,086,000	7,124,000	תפתחויות דמוגרפיות וכלכליות
(22,481,000)	(1,008,000)	(238,000)	(307,000)	(127,000)	(121,000)	(4,281,000)	(4,173,000)	(12,226,000)	שפעת השינוי בריביות ההיוון ובתשואת הקרן על הגרעון
(7,135,000)	(517,000)	(70,000)	(16,000)	(91,000)	(52,000)	(1,551,000)	(1,723,000)	(3,115,000)	שינויים אחרים בהנחות ובשיטות
(254,017,000)	(20,480,000)	(3,306,000)	(6,176,000)	(2,705,000)	(2,650,000)	(62,896,000)	(37,378,000)	(118,426,000)	שינויי חקיקה ותקנון
תרת גרעון בסוף שנת המאזן									
סיוע ממשלתי עתידי									
וע ממשלתי עתידי לפני שינוי בריביות ההיוון:									
29,360,000	271,000	290,000	235,000	100,000	194,000	3,807,000	5,922,000	18,541,000	אבסוד ממשלתי עתידי באמצעות אג"ל מיועדות שהונפקו לקרן
14,863,000	1,349,000	98,000	152,000	197,000	251,000	2,432,000	3,113,000	7,271,000	אבסוד ממשלתי עתידי באמצעות אג"ל מיועדות שהקרן צפויה להשקיע בהן
147,643,000	16,014,000	2,126,000	4,834,000	1,965,000	1,723,000	43,518,000	17,906,000	59,557,000	ומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
5,466,000	113,000	120,000	0	29,000	0	1,617,000	919,000	2,668,000	וע ממשלתי עתידי בגין אי העלאת גיל הפרישה לנשים
44,326,000	2,207,000	511,000	740,000	342,000	422,000	8,751,000	7,507,000	23,846,000	יזע ממשלתי עתידי בגין כרית בטחון
12,359,000	526,000	161,000	215,000	72,000	60,000	2,771,000	2,011,000	6,543,000	שפעת השינוי בריביות ההיוון על הערכת הסיוע הממשלתי העתידי
254,017,000	20,480,000	3,306,000	6,176,000	2,705,000	2,650,000	62,896,000	37,378,000	118,426,000	
0	0	0	0	0	0	0	0	0	תרת גרעון או עודף בסוף שנת הדוח לאחר ניכוי סיוע ממשלתי

אלפי שקלים	דוח הכנסות והוצאות לתקופה שנסתיימה ביום 30 בספטמבר 2021								הכנסות והוצאות
סה"כ קרנות המנוהלות ע"י עמיתים	נחייב	הדסה	אגד	חקלאים	בנין	קגמ	מקפת	מבטחים	
26,367	357	349	116	62	67	4,832	4,369	16,215	הכנסות (הפסד) ממזומנים ושויי מזומנים
14,479,411	298,826	105,034	100,499	62,137	116,959	1,953,184	2,808,871	9,033,901	מהשקעות זניירות ערך שאינם סחירים, נטו
5,632,139	41,749	75,890	70,075	30,047	54,684	991,664	1,101,073	3,266,957	מניירות ערך סחירים, נטו
568,811		4,011	273			43,446	125,934	395,147	מפקדונות והלוואות
10,853	(8)					6	2,353	8,502	ממקרקעין
20,691,214	340,567	184,935	170,847	92,184	171,643	2,988,300	4,038,231	12,704,507	
8,247	390	17	16	24	28	967	1,019	5,786	הכנסות אחרות, נטו
20,725,828	341,314	185,301	170,979	92,270	171,738	2,994,099	4,043,619	12,726,508	סך כל ההכנסות (הפסד)
170,920	5,907	1,663	2,434	6,149	5,299	21,958	21,420	106,090	הוצאות (השתתפות בהוצאות) הוצאות הנהלה וכלליות
(14,153)			(1,187)	(1,201)	(297)		(572)	(10,896)	בניכוי - השתתפות בהוצאות
156,767	5,907	1,663	1,247	4,948	5,002	21,958	20,848	95,194	הוצאות מסים
20,569,061	335,407	183,638	169,732	87,322	166,736	2,972,141	4,022,771	12,631,314	עודף הכנסות (הפסד) עובר לדוחות תנועה בקרן הפנסיה סך כל ההוצאות, נטו

אלפי שקלים	דוח הכנסות והוצאות לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020							הכנסות והוצאות	
סה"כ קרנות המנוהלות ע"י עמיתים	נתיב	הדסה	אגד	חקלאים	בנין	קגמ	מקפת	מבטחים	
293	1,440	(286)	401	221	377	(1,517)	(2,187)	1,844	הכנסות (הפסד) ממזומנים ושווי מזומנים
3,277,413	17,389	65,490	45,239	850	(967)	416,261	710,825	2,022,326	מהשקעות זניירות ערך שאינם סחירים, נטו
3,320,671	27,992	41,625	26,252	16,084	32,842	504,125	648,881	2,022,870	מניירות ערך סחירים, נטו
(108,193)	21	(4,778)	(70)	4	5	(72,147)	(7,281)	(23,947)	מפקדונות והלוואות
22,956	13,341				7,270	(149)	(197)	2,691	ממקרקעין
6,512,847	58,743	102,337	71,421	16,938	39,150	848,090	1,352,228	4,023,940	
10,617	298	14	9	5	(17)	1,842	1,305	7,161	הכנסות אחרות, נטו
6,523,757	60,481	102,065	71,831	17,164	39,510	848,415	1,351,346	4,032,945	סך כל ההכנסות (הפסד)
225,122	7,601	2,341	4,735	8,530	8,316	27,414	29,429	136,756	הוצאות (השתתפות בהוצאות) הוצאות הנהלה וכלליות
(17,654)			(1,564)	(1,491)	(440)		(699)	(13,460)	בניכוי - השתתפות בהוצאות
21								21	הוצאות מסים
207,489	7,601	2,341	3,171	7,039	7,876	27,414	28,730	123,317	סך כל ההוצאות, נטו
6,316,268	52,880	99,724	68,660	10,125	31,634	821,001	1,322,616	3,909,628	עודף הכנסות (הפסד) עובר לדוחות תנועה בקרן הפנסיה

אלפי שקלים		הוצאות הנהלה וכלליות לתקופה שנסתיימה ביום 30 בספטמבר 2021							הוצאות
סה"כ קרנות המנוהלות ע"י עמיתים	נתיב	הדסה	אגד	חקלאים	בנין	קגמ	מקפת	מבטחים	
86,037	2,644	713	687	2,573	2,104	10,998	10,457	55,861	שכר ונלוות
39,348	1,422	509	783	1,386	1,170	4,989	4,951	24,138	זחזקת משרד ותפעוליות שונות
377								377	פחת רכוש קבוע
36,353	1,335	311	776	1,657	1,423	4,623	4,205	22,023	מחשוב, נטו
(5,927)						(764)	(27)	(5,136)	דכון התחייבות להטבות לעובדים עמלות
14,732	506	130	188	533	602	2,112	1,834	8,827	פחת רכוש אחר
170,920	5,907	1,663	2,434	6,149	5,299	21,958	21,420	106,090	

אלפי שקלים		הוצאות הנהלה וכלליות לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020							הוצאות
סה"כ קרנות המנוהלות ע"י עמיתים	נתיב	הדסה	אגד	חקלאים	בנין	קגמ	מקפת	מבטחים	
111,598	3,354	896	793	3,576	3,387	15,453	11,535	72,604	שכר ונלוות
53,528	1,903	883	2,604	2,015	1,899	6,293	6,922	31,009	זחזקת משרד ותפעוליות שונות
402								402	פחת רכוש קבוע
48,528	1,706	397	1,095	2,350	2,261	5,754	5,896	29,069	מחשוב, נטו
(7,499)				1		(2,783)	2,753	(7,470)	דכון התחייבות להטבות לעובדים עמלות
18,565	638	165	243	588	769	2,697	2,323	11,142	פחת רכוש אחר
225,122	7,601	2,341	4,735	8,530	8,316	27,414	29,429	136,756	

3.1. ניתוח השקעות

יתרת הנכסים גדלה מ- 238.4 מיליארדי ש"ח ב-31 בדצמבר 2020 ל- 253.9 מיליארדי ש"ח ב- 30 בספטמבר 2021.

הגידול בסך 15.5 מיליארדי מהווה 6.5% והוא נובע מ- 20.7 מיליארד רווח ממכירות נטו בסך כולל של 5.2 מיליארדי ש"ח.

יתרת האג"ח המיועדת גדלה מ-91.7 מיליארדי ש"ח ב- 31 בדצמבר 2020 ל- 102 מיליארדי ש"ח ב- 30 בספטמבר 2021.

הגידול בסך 10.3 מיליארדי מהווה 11.2% והוא נובע מ 9.2 מיליארד רווח ש-4.1 מיליארד ש"ח מתוכו היה במועד הקניה ומקניות נטו בסך 1.1 מיליארדי ש"ח.

תרומת האג"ח מיועדות לתשואה הינו 4.02% והוא מהווה 44.64% מהכנסות.

יתרת ניירות ערך שאינם סחירים גדלה מ- 22.6 מיליארדי ש"ח ב- 31 בדצמבר 2020 ל- 23.8 מיליארדי ש"ח ב- 30 בספטמבר 2021.

הגידול בסך 1.2 מיליארדי מהווה 5.3% והוא נובע מ 5.2 מיליארד רווח ומכירות נטו בסך 4 מיליארדי ש"ח.

תרומת ניירות ערך שאינם סחירים לתשואה הינו 0.09% והוא מהווה 25.22% מהכנסות.

יתרת ניירות ערך סחירים גדלה מ- 90.6 מיליארדי ש"ח ב- 31 בדצמבר 2020 ל- 95.9 מיליארדי ש"ח ב- 30 בספטמבר 2021.

הגידול בסך 5.3 מיליארדי מהווה 5.8% והוא נובע מ 5.6 מיליארד רווח ומכירות נטו בסך 0.3 מיליארדי ש"ח.

תרומת ניירות ערך סחירים לתשואה הינו 2.46% והוא מהווה 27.18% מהכנסות.

יתרת פיקדונות והלוואות גדלה מ- 17.3 מיליארדי ש"ח ב- 31 בדצמבר 2020 ל- 18.1 מיליארדי ש"ח ב- 30 בספטמבר 2021.

הגידול בסך 0.8 מיליארדי מהווה 4.5% והוא נובע מ 0.6 מיליארד רווח וקניות נטו בסך 0.2 מיליארדי ש"ח.

תרומת פקודות הלוואות לתשואה הינו 0.25% והוא מהווה 2.74% מהכנסות.

הוצאות הנהלה וכלליות

בהשוואת 75% מהוצאות הנהלה וכלליות לשנת 2020 מול 9 החודשים לשנת 2021 עולה כי סך ההוצאות עלה מ- 169 מיליוני ש"ח ל 171 מיליוני ש"ח.

הוצאה זו נובעת מכ 1- מיליוני שקלים מתשלומים חד פעמיים ו 1- מיליוני שקלים מהוצאות חופשה.

ביתר ההוצאות אין שינוי מהותי.

3.2. ההתחייבות האקטוארית

ההתחייבויות הפנסיוניות ליום המאזן הינן בהתאם לדוח האקטוארי שנערך על בסיס הדוח האקטוארי ליום 31 בדצמבר, 2020.

הדוח נערך בהתאם לאמור במכתב שהופנה למשנה לממונה על שוק ההון בטוח וחסכון, מיום 13 באפריל 2008, המפרט את שיטת העדכון האקטוארי הנדרש בדוחות ביניים ביחס לדוח השנתי האחרון, כמפורט להלן: ההתחייבויות האקטואריות המוצגות במאזן ליום 31 בדצמבר, 2020 מייצגות את הערך המהוון של ההתחייבויות, לתשלומי פנסיה ופדיון הזכויות בעתיד, לפנסיונרים, עמיתים פעילים ולעמיתים בלתי פעילים ובניכוי הערך המהוון של דמי גמולים עתידיים כפי שחושב ונכלל בדוח האקטוארי של הקרנות. לצורך התאמת הנתונים לתום התקופה המדווחת בוצעו התאמה ומידוד של התזרימים כאמור ליום 30 בספטמבר, 2021.

השינוי בגרעון בתקופת הדוח נובע בעיקר מהשפעות התשואה והשינוי בווקטור הריביות על הנכסים ועל ההתחייבויות הפנסיוניות.

3.3. חוק גיל הפרישה לנשים

ביום 07.01.2004 קיבלה הכנסת את חוק גיל פרישה, תשס"ד-2004 (להלן: "חוק גיל פרישה"), שבו נקבע כי גיל הפרישה לגברים יועלה בהדרגה עד לגיל 67 וגיל הפרישה לנשים יועלה בהדרגה עד לגיל 64. העלאת גיל הפרישה, כאמור, הייתה רכיב מרכזי בהסדר ההבראה של קרנות הפנסיה הוותיקות, שנחקק מספר חודשים קודם לכן.

בהתאם לסיכום הדברים מיום 5 בינואר 2004, בין שר האוצר דאז לבין יו"ר ההסתדרות הכללית דאז, תוקן סעיף 78(ב) לחוק הפיקוח ונקבע כי ההפרש שבין התחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר, אילו הועלה גיל הפרישה לנשים ל-67, לבין התחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר כשגיל הפרישה לנשים הוא 64, ימומן כולו ע"י הגדלת הסיוע הממשלתי, מעבר לסך של 78.3 מיליארד ש"ח הנקוב בסעיף 78(א) לחוק הפיקוח. כמו כן, היות שחוק גיל פרישה קבע כי העלאת גיל הפרישה לנשים תיעשה בשני שלבים, כאשר בשלב הראשון תבוצע העלאה מדורגת לגיל 62, שלאחריה תהיה השהיה של שנתיים עד ליום 31.12.2011, ובשלב השני תבוצע העלאה מדורגת עד לגיל 64, נקבע בסיכום הדברים שגם העלות בגין ההשהיה בת השנתיים, כאמור, תתווסף לסיוע הממשלתי הקיים וזאת בהתקיים תנאים מסוימים. ביום 29.12.2010 וכן ביום 19.09.2016 נקבעו בידי הממונה על שוק ההון, על דעת הממונה על התקציבים במשרד האוצר, כללים לעניין חישוב והעברת הסיוע הממשלתי הנוסף בשל אי העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 67 והשהיית ההעלאה של גיל הפרישה למשך שנתיים, כאמור. כספים בגין הסיוע הנוסף האמור מועברים לקרנות החל משנת 2011.

בדצמבר 2011 נחקק תיקון מספר 3 לחוק גיל פרישה, ובו נקבע כי ההשהיה בת השנתיים בהעלאת גיל הפרישה לנשים ל-64 תוארך ב-5 שנים נוספות, קרי עד לסוף שנת 2016. כצעד משלים, תיקן בינואר 2012 הממונה על רשות שוק ההון, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, את נספח א' לתקנון האחיד (תיקון מספר 9 לתקנון).

בדצמבר 2016 נחקק תיקון מספר 5 לחוק גיל פרישה, ובו נקבע כי ההשהיה בהעלאת גיל הפרישה ל-64 תוארך ב-8 חודשים נוספים, קרי עד לסוף חודש יולי 2017. כצעד משלים, תיקן בינואר 2017, הממונה על שוק ההון, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת את נספח א' לתקנון האחיד (תיקון מספר 10 לתקנון). משמעות השהיה זו של שמונה חודשים (תיקון מספר 10 לתקנון האחיד) היא גידול בהיקף ההתחייבויות של הקרנות הוותיקות שבהסדר בסך כולל של כ-165 מיליוני ש"ח. גידול זה מתווסף לגידול בהתחייבויות שנוצר עקב ההשהיה לתקופה של 5 שנים (תיקון מספר 9 לתקנון האחיד), שעמד על כ-2.0 מיליארד ש"ח כולל ריבית והצמדה.

עלייה זו בהיקף ההתחייבויות של הקרנות הוותיקות שבהסדר, כתוצאה מתיקונים מס' 9 ו-10 לתקנון האחיד, אינה ממומנת על ידי סיוע ממשלתי נוסף או על ידי הפעלתו של מנגנון האיזון האקטוארי הקבוע בתקנון הקרן (נכון לעת הזו ובשל הוראות התקנון לעניין זה) ולכן מביאה לגידול בגרעון הקרנות הוותיקות שבהסדר לפני סיוע ממשלתי.

משמעות קביעת גיל הפרישה לנשים על 62 באופן פרמננטי, נכון לאותו מועד, הייתה, גידול נוסף בהתחייבויות הקרנות בהיקף של כ-2.8 מיליארד ש"ח.

3.3 חוק גיל הפרישה (המשך)

יצוין כי בהתאם לקבוע בסעיף 64 לתקנון האחד, גידול בהתחייבויות הנובע מתיקון התקנון או שינוי בהוראות הדין העולה על 0.65% מסך ההתחייבויות, יכול ויביא להפעלת מנגנון האיזון האקטוארי, בכפוף לאישור הממונה על שוק ההון.

ביום 10.01.2017 פנו הקרנות במכתב לממונה על שוק ההון ולממונה על התקציבים בבקשה להידרש לצעדים שיבטיחו את מניעת הגידול בהתחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר ואת הסכנה כי זכויותיהם של העמיתים יופחתו וזאת באמצעות העברת סיוע נוסף לקרנות, אשר יכסה על הגידול בהיקף ההתחייבויות.

ביום 20.03.2017 החליטה ועדת הכספים של הכנסת שגיל הפרישה לנשים לא יעלה אלא רק לאחר הגשת ההמלצות ע"י שר האוצר בנושא וקיום דיון בוועדה שתכריע בעניין. כמו כן הוחלט כי ככל שלא יוגשו המלצות, ברירת המחלף תהיה השארת גיל הפרישה על 62. בעקבות החלטה זו פנו הקרנות הוותיקות שבהסדר, ביום 26.03.2017, במכתב נוסף לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון ולממונה על התקציבים ובו התריעו כי נוכח החלטת הוועדה הנ"ל דורשות הקרנות פיצוי בגין המשך השהיית העלאת גיל הפרישה לנשים, אחרת לא יהיה מנוס מלהפחית את זכויות העמיתים בסכום של כ- 5.0 מיליארד ש"ח.

ביום 30.04.2017 הודיע שר האוצר ליושב ראש ועדת הכספים כי לאחר שבחן את המלצות הוועדה לבחינת גיל פרישה לנשים, ולאור ההשלכות הציבוריות הנרחבות שיש לכך, הרי שבטרם יקבל החלטה בעניין, הוא מבקש לקיים דיון בוועדת הכספים בעניין; לאחר שיקבל שר האוצר את כל המידע והעמדות הציבוריות שיוצגו בפני ועדת הכספים, הוא יקבל את החלטתו בעניין.

בעקבות דיוני המשך שהתקיימו בוועדת הכספים, תוקן ביום 24.07.2017 חוק גיל פרישה באופן שהופך את ברירת המחלף במנגנון הקבוע בסעיף 9 לחוק גיל הפרישה ולמעשה קובע כי גיל הפרישה לנשים יוותר 62, אלא אם כן יוחלט אחרת. התיקון קבע כי החלטה כאמור תתקבל ע"י ועדת הכספים עד ליום 15.02.2018. משמעותו המעשית של תיקון החוק האמור, בו נקבע כי ברירת המחלף תהיה אי העלאת גיל פרישה לנשים, היא כי על הקרנות הוותיקות שבהסדר לפעול בהתאם להנחת עבודה לפיה גיל הפרישה לנשים לא יעלה. מאזני הקרנות חושבו בהתבסס על הנחה זו ובהתאם, הגידול בהיקף ההתחייבויות עמד על כ- 2.8 מיליארד ש"ח. ככל שלא יינתן לקרנות סיוע כספי נוסף בשל אי העלאת גיל הפרישה, גידול ההתחייבויות בשל כך יחייב איזון אקטוארי והפחתת זכויות לעמיתי הקרנות, שאם לא כן ייווצר בהכרח סבסוד בין דורי נוסף בקרנות ההסדר.

בעקבות תיקון החקיקה, בוצעו פניות נוספות מטעם הקרנות לגורמים הרלוונטיים במשרד האוצר וברשות שוק ההון.

ביום 05.03.2018 התקיים דיון בוועדת הכספים של הכנסת בנושא אי העלאת גיל הפרישה לנשים וההשלכות, בין היתר, על מצב קרנות הפנסיה הוותיקות. ברקע הדיון, הוגשה הצעת חוק גיל פרישה (תיקון - העלאת גיל הפרישה לנשים וקביעת צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה), התשע"ח-2018, בשם כלל חברי ועדת הכספים וחברי כנסת נוספים, אולם בחודש פברואר 2018 לא ניתן אישור ועדת השרים לענייני חקיקה לקידומה בנתיבי החקיקה.

הצעת החוק הפרטית האמורה כללה תכנית להעלאה מדורגת של גיל הפרישה לנשים מגיל 62 עד לגיל 64 וזאת על-פני כעשר שנים, בצד צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה שעובדות במקצועות שוחקים.

בדיון שהתקיים בוועדת הכספים ביום 05.03.2018, הוצגה עמדת הקרנות באופן הבא:

1. האיזון האקטוארי של הקרנות מאז שנת 2003 מבוסס על גיל פרישה 67 לכלל העמיתים, ובכל מקרה שבו בוצעו חריגות מגיל זה, ניתן סיוע ממשלתי כדי לפצות את הקרנות על הגירעון האקטוארי הנובע מאותן חריגות, כאשר מתן הסיוע הממשלתי עוגן בהסכם בין הממשלה לבין ההסתדרות, בחקיקה ראשית ובכללים של הממונה על שוק ההון.

2. העלות של אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 היא תוספת התחייבות לקרנות בשיעור של כ- 200 מיליוני ש"ח לשנה, ובסה"כ תוספת התחייבויות לקרנות של כ- 5 מיליארד ש"ח. לכן, ככל שלא יינתן סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלו, כפי שנעשה עד עתה בנסיבות דומות, לא יהיה מנוס מביצוע איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות עמיתים, לשם התמודדות עם ההתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012.

במהלך חודש מרס 2018, וכחלק מחובת הנאמנות של הקרנות כלפי העמיתים, המנהל המיוחד של הקרנות פנה לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון בבקשה לנקוט בצעד של איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות העמיתים בקרנות, לפי סעיף 64. ג. לתקנון האחד, וזאת בשים לב להתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 ולאור חוסר ההיענות של ממשלת ישראל להעברת סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלה, כפי שמתחייב מעקרונות ההסדר שגובשו בשנת 2003 ונעשה עד עתה.

3.3 חוק גיל הפרישה (המשך)

ביום 14.06.18 התקבל אישור הממונה על שוק ההון מתוקף סמכותה לפי סעיף 78ח לחוק הפיקוח ולפי סעיף 64 ג לתקנון האחד, להפחית את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשארים בשל הגדלת ההתחייבויות של הקרנות הנובעת מאי העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64 ובלבד שהפחתת הקצבאות שמשלמות הקרנות תעשה החל מחודש יוני 2019 (לאור קיום מ"מ בין הגורמים הרלוונטיים בממשלה ובכנסת להעלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64).

הפחתת הזכויות בשיעור של 1.259% (להלן: "שיעור ההפחתה") קיבלה ביטוי בהערכות האקטואריות שצורפו לדוחות הכספיים.

כמו כן, פדיונות שבוצעו על-ידי מבוטחים, פנסיונרים ושארים החל מיום 1.9.2018 הופחתו בשיעור ההפחתה. הבהרות מתאימות בנושא צורפו למסמכים שנשלחים לכלל העמיתים באופן שגרתי ושוטף.

פרופ' פלדור ופרופ' גילדור הגישו בתחילת שנת 2019 עתירה לבג"ץ כנגד שר האוצר בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים. העתירה הוגשה לאור ההפחתה הצפויה בזכויות העמיתים בקרנות הפנסיה הוותיקות ובית המשפט התבקש לצרף את הקרנות כצד בהליך ואף התבקש צו ביניים המורה על הקפאה של הפחתת הזכויות לעמיתים.

פרטים נוספים לגבי הליך זה והליכים נוספים בעניין גיל הפרישה לנשים מפורטים בביאורים המשפטיים בדוחות הכספיים.

בתאריך 20.06.2019 הורה הממונה על שוק ההון כי, בשל המצב הייחודי של פיזור הכנסת ולאור פרסום תזכיר חוק בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים על-ידי משרד האוצר, הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע בשיעור של 1.274% החל מקצבת אפריל 2020 שתשולם בתאריך 01.05.2020.

בתאריך 30.03.2020 הורה הממונה על שוק ההון כי נוכח העובדה "שפעם נוספת נוצר מצב חריג, יוצא דופן וייחודי שלא ניתן היה לצפות מראש", הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע בשיעור של 1.137% החל מקצבת ינואר 2021 שתשולם בתאריך 1.02.2021.

בתאריך 28.12.2020 הורה הממונה על שוק ההון כי נוכח העובדה "שפעם נוספת נוצר מצב חריג, יוצא דופן וייחודי שלא ניתן היה לצפות מראש", הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע בשיעור של 1.137% החל מקצבת יוני 2021, שתשולם בתאריך 01.07.2021.

החלטה זו ניתנה בשל המצב הפוליטי אשר ביגו לא התאפשר לקדם חקיקה בנושא העלאת גיל הפרישה, נוכח התחייבותו של שר האוצר בפני בית המשפט העליון, שניתנה מספר שבועות קודם לכן, לקדם תיקון חקיקה בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים ונוכח מכתבו של מ"מ הממונה על התקציבים במשרד האוצר מיום 27.12.2020 להמליץ לשר האוצר בממשלה הנכנסת לקדם תיקון חקיקה כאמור.

בתאריך 23.05.2021 הורה הממונה על שוק ההון כי "נוכח העובדה שבשל המצב הפוליטי לא התאפשר לקדם חקיקה בנושא העלאת גיל הפרישה, ובכלל זה העובדה שלא קודם חוק ההסדרים במסגרתו תוכנן לקדם תיקון חקיקה כאמור", הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע החל מקצבת ינואר 2022, שתשולם בתאריך 1.2.2022.

סיוטת החלטות הממשלה במסגרת התכנית הכלכלית לשנים 2021 ו-2022, כללו הצעה לצמצום פערים מגדריים בשוק העבודה והתאמת גיל הפרישה מעבודה לעלייה בתוחלת החיים (להלן: "הצעת גיל הפרישה לנשים").

הצעת גיל הפרישה לנשים מפרטת מתווה להעלאת גיל הפרישה לנשים ילידות ינואר 1960 בקצב של 4 חודשים בשנה, עד לגיל 63, ולאחר מכן בקצב של 3 חודשים בשנה, עד לגיל 65. ההצעה כוללת גם מנגנון אוטומטי להעלאת גיל הפרישה לנשים לאחר מכן, בהתאם לעלייה בתוחלת החיים.

הצעת גיל הפרישה לנשים, ככל שתחוקק במתכונתה המוצעת, תביא את הקרנות לגירעון העולה על 0.65% ולפיקר, בהתאם להחלטה המקורית לביצוע האיזון האקטוארי שניתנה על-ידי הממונה על שוק ההון ביום 14 ביוני 2018, תיאלץ את הקרנות הוותיקות לבצע את הפחתת הקצבאות המשולמות על ידן בשיעור זה, החל מקצבאות חודש ינואר 2022, המשולמות ביום 1 בפברואר 2022.

ביום 29.07.2021 פנה המנהל המיוחד לשר האוצר בנושא זה והציע מספר חלופות לשינוי המתווה המוצע, כך שניתן יהיה לבטל את הפחתת הקצבאות.

ביום 02.08.2021 אושרה הצעת גיל הפרישה לנשים על-ידי הממשלה ללא שינוי.

ביום 12.08.2021 פורסם תזכיר חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2021 ו-2022), התשפ"א-2021, בעניין צמצום פערים מגדריים בשוק העבודה והעלאת גיל הפרישה לנשים.

ביום 16.08.2021 נשלחה לשר האוצר התייחסותו של המנהל המיוחד לתזכיר החוק האמור, במסגרתו פורטה המרכזיות של נדבך העלאת גיל הפרישה לנשים כחלק מההסדר לאיזון של קרנות הפנסיה הוותיקות הגרעוניות, הליכי האיזון האקטוארי שבוצעו החל משנת 2018 בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים והשפעותיו על מאזני הקרנות שבהסדר והעובדה שהעלאת גיל הפרישה בהתאם למוצע בתזכיר החוק האמור עדיין תחייב ביצוע של איזון אקטוארי בשל קיומו של גירעון אקטוארי העולה על 0.65% מכלל התחייבויות הקרנות. בהמשך לכך, הוצע בהתייחסות פעם נוספת לפעול בדרכים שפורטו במכתב המנהל המיוחד מיום 29.7.2021, על-מנת להימנע מקיצוץ הקצבאות.

3.3 חוק גיל הפרישה (המשך)

ביום 19.08.2021 ניתנה תוקף של החלטת הממשלה להחלטה של ועדת השרים לתיקוני חקיקה הנדרשים ליישום החלטות שהתקבלו במסגרת התוכנית הכלכלית לשנים 2021 ו-2022 והצעת התקציב המדינה לשנים האמורות, אשר במסגרתה אישרה הממשלה את פרק צמצום פערים בשוק העבודה והעלאת גיל הפרישה לנשים בטיטות חוק ההסדרים.

ביום 31.08.2021 הונחה הצעת חוק ההסדרים על שולחן הכנסת וביום 02.09.2021 ההצעה התקבלה בקריאה ראשונה.

ראה פרק 1.2.1. אירועים לאחר תקופת המאזן.

3.4 שכר ממוצע במשק

משבר הקורונה גרם לפיטורין וליציאה לחל"ת של עובדים רבים בעיקר בענפי ההסעדה, מלונאות ומסחר קמעונאי, בהם השכר נמוך מהממוצע.

כתוצאה מכך בשנת 2020 חלה עליה חדה בשכר הממוצע במשק (שמ"ב).

העלייה בשמ"ב בשנת 2020 מביאה לעליה בסכומי הפנסיה להם זכאים פורשים בשנים 2020-2021 ובעיקר היא מביאה לגידול בהתחייבויות הפנסיוניות המחושבות של קרנות הפנסיה הוותיקות.

הדוחות האקטואריים ליום 30 בספטמבר נערכו על בסיס נתוני השכר הממוצע במשק ששימשו למאזן השנתי לשנת 2020.

הממוצע של 12 חודשי השמ"ב אחרונים לפיו מחושבות הקצבאות (להלן – "אומדן השמ"ב") לחודש אוגוסט 2021 עלה אל מול אומדן השמ"ב לפיו נערך המאזן השנתי של שנת 2020 בכ- 5.6%.

מפרסומי נתוני האבטלה עולה כי שיעור האבטלה עדיין גבוה ביחס לתקופת טרום קורונה. ככל שעובדים נוספים יחזרו למעגל העבודה, אנו מעריכים כי חזרה זו תשפיע על השינוי בשמ"ב כלפי מטה.

בשלב זה לא ניתן להעריך את ההתנהגות הצפויה של השמ"ב בשנים הקרובות. עמיתים תמשיך לעקוב אחר המגמות הכלכליות אשר משפיעות על התפתחות השמ"ב.

3.5 איזון אקטוארי בקרנות

יום 30 בספטמבר, 2021, לאחר רישום כל יתרת הסיוע הממשלתי שטרם שולם ורישום חלק מכרית הביטחון, הקרנות מאוזנות.

3.6 אופן חישוב הסיוע לקרנות

כפי שפורט בדוחות הכספיים השנתיים של הקרנות ליום 31 בדצמבר, 2020, קיימות סוגיות בנושא אופן חישוב הסיוע הממשלתי לקרנות, הנמצאות בדיון בין הקרנות לבין משרד האוצר. נכון למועד פרסום הדוח הרבעוני, לא הסתיים בירור הסוגיות כאמור.

הנתונים הכספיים של הקרנות לרבעון זה מביאים בחשבון את האמור בטיטות ההכרעה של הממונה על שוק ההון ממרס, 2010, לעניין עמדת משרד האוצר במחלוקת שבין המדינה לבין הקרנות בנוגע לסיוע הממשלתי. יצוין כי אין בהצגת הדוחות הכספיים לרבעון זה במתכונת האמורה כדי לגרוע או לוותר על כל זכות או טענה של הקרנות.

מאחר שאימוץ סופי על ידי הממונה על שוק ההון של דרך החישוב כאמור בטיטות ההכרעה, אם יתבצע, יביא למעשה להפחתה בהיקף הסיוע הישיר שתעביר הממשלה לקרנות הוותיקות שבהסדר, הוחלט להעביר את המחלוקות האמורות להכרעתו של המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (כלכלי-פיסקאלי), תוך מתן זכות לכל אחד מהצדדים להעביר את ההחלטה שתתקבל לבחינה נוספת של היועץ המשפטי.

4 תוצאות הפעילות

תשואת קרן הפנסיה (נומינלי ברוטו)
להלן שיעורי התשואה הנומינלית ברוטו שהשיגו הקרנות בתקופת הדו"ח:

ינואר עד ספטמבר 2020		ינואר עד ספטמבר 2021		קרן
נכסים ותשואה לא כולל סיוע *	נכסים ותשואה כולל סיוע *	נכסים ותשואה לא כולל סיוע *	נכסים ותשואה כולל סיוע *	
0.09%	146,178	0.89%	210,390	מבטחים
0.21%	45,492	0.59%	63,825	מקפת
-0.28%	30,788	0.73%	76,565	קגמ
-0.76%	1,712	-1.73%	3,722	בנין
-0.57%	823	-1.32%	3,028	חקלאים
1.48%	1,600	0.53%	6,894	אגד
1.53%	2,252	1.86%	4,572	הדסה
1.03%	1,863	-1.10%	18,521	נתיב
	230,708		387,517	
			253,931	409,000

* סיוע ישיר עתידי שטרם שולם לקרנות

5 השפעת גורמים חיצוניים

התחייבויות תלויות ותביעות:

בתקופת הדוח לא חלו שינויים בהתחייבויות התלויות והתביעות כפי שפורטו בדוחות הכספיים השנתיים פרט למצוין בדוח הכספי הרבעוני.

תביעת הקרן נגד אגד

ביום 10.10.2021 ניתן פסק דין חלקי בתיק. בית הדין דחה את טענות אגד כי התביעה התיישנה, אף שחלק הארי של עילות התביעה נולד לפני שנת 1986. בית הדין קבע, כי אגד שלטה בקרן באופן שמנע מהקרן אפשרות להגיש תביעה נגדה. בית הדין קיבל חלק מהעילות התביעה של הקרן – בית הדין קבע, כי על אגד לשלם לקרן עבור פרישתם המוקדמת של חברים רבים שפשו פרישה מוקדמת בשלהי שנות ה-70 ובמחצית הראשונה של שנות ה-80, לפי סעיפי התקנון 29(ג) ו-29(ה) ולשאת בכל הוצאות הניהול של הקרן, בהתאם למפורט בתצהירי הקרן. בית הדין דחה חלק מעילות התביעה (נדחתה התביעה בעניין חבות אגד להשלים את תשואת הקרן ל-6.5% והתביעה לשלם עבור פרישות מוקדמות לפי סעיף 29(ד) לתקנון).

בית הדין דחה את התביעה שכנגד שהגישה אגד, על שתי עילותיה.

פסק הדין התייחס רק לשאלת החבות בגין עילות התביעה. קביעת הסכומים בעילות שהתקבלו בפסק הדין תתברר בשלב הבא.

לפי הערכה זהירה של הקרן, המבוססת על החישובים שנערכו בתצהירי הקרן בהליך, והחישובים נוספים שנערכו לאחר מתן פסק הדין, משמעות פסק הדין היא חיוב אגד לשלם לקרן סכום של כ-800 מיליוני ש"ח. בינתיים נערכים קג"א ואגד להגשת ערעור או בקשת רשות ערעור (לפי העניין) על פסק הדין החלקי. הצדדים הגישו בקשה בהסכמה למתן ארכה להגשתם.

במקביל, פועלת הקרן לקידום שלב ב' של ההליך בו ייקבע הסכום שעל אגד לשלם לקרן לפי עילות התביעה שהתקבלו בפסק הדין. בהתאם להחלטת בית הדין כי היה על הצדדים להודיע עד ליום 15.11.2021 כיצד הם רוצים לערוך את ההתחשבנות, לאחר שהקרן לא הגיעה להבנה עם אגד, הגישה הקרן ביום 14.11.2021 הודעה ובקשה לבית הדין שיוורה לצדדים להגיש את התחשיב של הסכומים לפי העילות בהן חויבה אגד, תוך 30 ימים, ולאחר מכן ניתן יהיה במידת הצורך למנות מומחה שיסייע בעניין.

ביום 22.11.2021 הגישה אגד בקשה לעכב את המשך ההליך באזורי, השלב השני של ההתחשבנות והכימות, עד להכרעה בערעורים והבקשות למתן רשות ערעור שבכוונתם להגיש לארצי.

6 בקורות ונהלים חיצוניים

בהתאם להוראות הדיווח של הממונה על שוק ההון, יחתמו המנהל המיוחד ומנהל חטיבת הכספים, כל אחד בנפרד, על הצהרה על אחריותם לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי והבקרה הפנימית של הקרנות על הדיווח הכספי, לרבות הערכת האפקטיביות של בקורות אלו, בהתאם להוראות סעיפים 302 ו- 404 לחוק הידוע בשם "חוק Sarbanes-Oxley" שנחקק בארצות-הברית.

הוראות סעיף 302 בדבר האחריות לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי מקוימת רבעונית החל מהדוחות הכספיים של שנת 2008.

הוראת סעיף 404 בדבר האחריות לבקרה הפנימית של הקרנות על הדיווח הכספי מקוימת עבור סוף השנה החל מהדוחות הכספיים של שנת 2011.

במסגרת היישום של הוראת סעיף 404 ביצעה הנהלת הקרנות הוותיקות שבהסדר, החל משנת 2009 ובסיוע חברת ייעוץ, מיפוי ותיעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים בהתבסס על המתודולוגיות המקובלות, תוך שימוש במודל הבקרה של (Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO).

כמו-כן, הקרנות ביצעו, על-פי הדרישות, בחינת אפקטיביות של נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה בפועל של הבקורות העיקריות.

הקרנות ביצעו עדכון למיפוי ולתיעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים, לרבות לתהליכים מהותיים חדשים על-פי המתודולוגיות המקובלות.

כמו כן, הקרנות ביצעו, בסיוע חברת הייעוץ, בחינת אפקטיביות של נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה מחודשת של הבקורות העיקריות, וזאת תוך התאמת מדגמי הבדיקות לתוצרי מיפוי הסיכונים.

הערכת הבקורות והנהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הקרנות, בשיתוף המנהל המיוחד ומנהל חטיבת הכספים של הקרנות, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרנות הפנסיה.

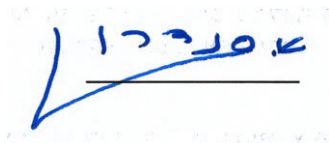
על בסיס הערכה זו, המנהל המיוחד ומנהל חטיבת הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרנות הפנסיה הן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שקרנות הפנסיה נדרשות לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

בקרה פנימית על דיווח כספי:

לא ארע כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי.

7 בקרה פנימית על דיווח כספי:

במהלך הרבעון המסתיים ביום 30 בספטמבר, 2021 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של קרנות הפנסיה על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי.

א. סנדורב

המנהל המיוחד: אפי סנדורב

תאריך אישור הדוח: 30 בנובמבר, 2021

הצהרת המנהל המיוחד

אני אפי סנדרוב, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של קרן נתיב, קרן הפנסיה של פועלי ועובדי מפעלי משק ההסתדרות בע"מ (בניהול מיוחד) (להלן: "קרן הפנסיה") ליום 30 בספטמבר, 2021 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים הרבעוניים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקרן הפנסיה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי של קרן הפנסיה; וכן-
 - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן הפנסיה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בקרן הפנסיה, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על רשות ההון;
 - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרן הפנסיה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
 - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
5. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לוועדת המנהלה ולוועדת הביקורת, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של קרן הפנסיה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

אפי סנדרוב, המנהל המיוחד

30 בנובמבר, 2021

הצהרת מנהל הכספים

אני אלי לוי, מזהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של קרן נתיב, קרן הפנסיה של פועלי ועובדי מפעלי משק ההסתדרות בע"מ (בניהול מיוחד) (להלן: "קרן הפנסיה") ליום 30 בספטמבר, 2021 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים הרבעוניים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקרן הפנסיה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי של קרן הפנסיה; וכן-
 - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן הפנסיה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בקרן הפנסיה, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על רשות ההון;
 - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרן הפנסיה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
 - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
5. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לוועדת המנהלה ולוועדת הביקורת, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של קרן הפנסיה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

אלי לוי, מנהל הכספים

30 בנובמבר, 2021

נתיב קרן הפנסיה של פועלי ועובדי מפעלי משק ההסתדרות בע"מ
(בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

דוחות כספיים ביניים ליום 30 בספטמבר, 2021
בלתי מבוקרים

תוכן העניינים

5	מאזנים
7	דוחות הכנסות והוצאות
8	דוחות תנועה בקרן הפנסיה
9	ביאור 1: - כללי
9	ביאור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית
9	ביאור 3: - פרטים על מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר
10	ביאור 4: - התחייבויות הפנסיוניות
11	ביאור 5: - התחייבויות תלויות ותביעות
16	ביאור 6: - הוצאות הנהלה וכלליות
17	ביאור 7: - גיל הפרישה לנשים
20	ביאור 8: - אירועים במהלך תקופת המאזן
20	ביאור 9: - אירועים לאחר תקופת המאזן

דוח סקירה של רואה החשבון המבקר לעמיתים נתיב קרן הפנסיה של פועלי ועובדי מפעלי משק ההסתדרות בע"מ (בניהול מיוחד)

מבוא

סקרנו את המידע הכספי המצורף של קרן הפנסיה לעמיתים ותיקים של קרן נתיב, קרן הפנסיה של פועלי ועובדי מפעלי משק ההסתדרות בע"מ-בניהול מיוחד (להלן - "הקרן"), הכולל את המאזן התמציתי ליום 30 בספטמבר, 2021 ואת הדוחות התמציתיים על הכנסות והוצאות והתנועה בקרן הפנסיה לתקופות של תשעה ושלושה חודשים שהסתיימו באותו תאריך. ההנהלה אחראית לעריכה ולהצגה של מידע כספי לתקופות ביניים אלה, בהתאם לתקן חשבונאות 14 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות "דיווח כספי לתקופות ביניים", בהתאם להנחיות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון לגבי קרנות פנסיה ותיקות להן מונה מנהל מיוחד (להלן - "הנחיות הממונה") ובהתאם לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964 (להלן - "התקנות"). אחריותנו היא להביע מסקנה על מידע כספי לתקופות ביניים אלה בהתבסס על סקירתנו.

היקף הסקירה

ערכנו את סקירתנו בהתאם לתקן סקירה (ישראל) 2410 של לשכת רואי חשבון בישראל "סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים הנערכת על ידי רואה החשבון המבקר של הישות". סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים מורכבת מבירורים, בעיקר עם אנשים האחראים לעניינים הכספיים והחשבונאיים, ומיישום נהלי סקירה אנליטיים ואחרים. סקירה הינה מצומצמת בהיקפה במידה ניכרת מאשר ביקורת הנערכת בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ולפיכך אינה מאפשרת לנו להשיג ביטחון שניודע לכל העניינים המשמעותיים שהיו יכולים להיות מזהים בביקורת. בהתאם לכך, אין אנו מחוויים חוות דעת של ביקורת.

מסקנה

בהתבסס על סקירתנו, לא בא לתשומת ליבנו דבר הגורם לנו לסבור שהמידע הכספי הנ"ל אינו ערוך, מכל הבחינות המהותיות, בהתאם לתקן חשבונאות 14 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות. בנוסף לאמור בפסקה הקודמת, בהתבסס על סקירתנו, לא בא לתשומת ליבנו דבר הגורם לנו לסבור שהמידע הכספי הנ"ל אינו ממלא, מכל הבחינות המהותיות, אחר הוראות רשות שוק ההון ביטוח וחיסכון.

מבלי לסייג את מסקנתנו הנ"ל אנו מפנים את תשומת הלב לנושאים כדלקמן:

- א. לאמור בביאור 4 לדוחות כספיים ביניים אלו ולביאורים א' ו-12 לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020 בדבר התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי ולדוח האקטואר המצורף. גרעון הקרן לפני הסיוע הממשלתי מסתכם ליום המאזן בכ- 20,259 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2020 בכ- 20,480 מיליוני ש"ח). אומדן הסיוע הממשלתי ליום 30 בספטמבר, 2021 מכסה את מלוא סכום הגרעון.
- ב. לאמור בביאור 5 לדוחות כספיים אלו בקשר להתפתחות תביעות ותלויות מביאור 16 לדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2020 ועדכונים חדשים.
- ג. למפורט בביאור 9 בדבר אישור הממונה על שוק ההון, הביטוח והחיסכון על אי הפחתת זכויות עמיתי הקרן בגין העלאת גיל פרישה לנשים וזאת לאחר תאריך המאזן כאירוע שאינו מחייב התאמה, ולפיכך ההשפעה של האישור כאמור הינה החל מדוחות הכספיים השנתיים לשנת 2021. וכן למפורט בביאור כי נכון למועד הדוחות הכספיים ביניים ההתחייבויות האקטואריות עדיין כוללות את הפחתת זכויות עמיתי הקרן בגין אי העלאת גיל פרישה לנשים.

בכבוד רב,

תל-אביב,

30 בנובמבר, 2021

זיו האפלט
רואי חשבון

נתיב קרן הפנסיה של פועלי ועובדי מפעלי משק ההסתדרות בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

מאזנים

ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר		
	2020	2021	
מבוקר	בלתי מבוקר		
	אלפי ש"ח		
נכסים			
רכוש שוטף			
1,380,753	722,001	511,128	מזומנים ושווי מזומנים
36,681	37,818	27,484	חייבים ויתרות חובה
1,417,434	759,819	538,612	
השקעות			
אגרות חוב מיועדות שהונפקו לקרן:			
624,106	619,797	940,811	עלות מתואמת
287,420	277,513	542,222	סבסוד ממשלתי
911,526	897,310	1,483,033	
236,267	128,004	1,252,922	ניירות ערך סחירים
53,356	40,000	53,356	מקרקעין
1,201,149	1,065,314	2,789,311	סך כל ההשקעות
4,387	4,450	4,211	רכוש אחר
113,000	114,000	112,000	סיוע ממשלתי עתידי בגין אי-העלאת גיל הפרישה לנשים
2,735,970	1,943,583	3,444,134	סך כל הנכסים
בניכוי - התחייבויות אחרות			
597	428	458	מעסיקים
81,011	80,647	77,729	התחייבויות שוטפות אחרות
81,608	81,075	78,187	סך כל ההתחייבויות
2,654,362	1,862,508	3,365,947	סך כל הנכסים, נטו

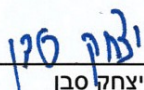
הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

נתיב קרן הפנסיה של פועלי ועובדי מפעלי משק ההסתדרות בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

מאזנים

ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר		
2020	2020	2021	
מבוקר	בלתי מבוקר		
	אלפי ש"ח		
-	-	-	התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (ביאור 5)
22,734,000	21,994,000	22,971,000	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות
(1,621,000)	(1,499,000)	(1,355,000)	סבסוד ממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות שהקרן צפויה להשקיע בעתיד
(16,251,638)	(16,656,492)	(16,405,053)	אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
(2,207,000)	(1,976,000)	(1,845,000)	סיוע ממשלתי בגין כרית ביטחון
2,654,362	1,862,508	3,365,947	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי סבסוד ממשלתי וסיוע ממשלתי
			גרעון אקטוארי לפני אומדן סיוע ממשלתי עתידי
(19,975,000)	(19,975,000)	(20,480,000)	יתרת גרעון לתחילת תקופת הדוח
1,020,000	70,000	959,000	התפתחויות דמוגרפיות וכלכליות
(1,008,000)	(584,000)	(720,000)	השפעת השינוי בריביות ההיוון ובתשואת הקרן על הגרעון
(517,000)	(34,000)	(18,000)	שינויים אחרים בהנחות ובשיטות
(20,480,000)	(20,523,000)	(20,259,000)	יתרת גרעון לסוף תקופת הדוח
			סיוע ממשלתי
			סיוע ממשלתי עתידי לפני שינוי בריביות ההיוון:
271,000	283,000	502,000	סבסוד ממשלתי עתידי באמצעות אג"ח מיועדות שהונפקו לקרן
1,349,000	1,268,000	1,446,000	סבסוד ממשלתי עתידי באמצעות אג"ח מיועדות שהקרן צפויה להשקיע בהן בעתיד
16,014,000	16,716,000	15,940,000	אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
2,207,000	1,976,000	1,845,000	סיוע ממשלתי בגין כרית ביטחון
113,000	114,000	108,000	סיוע ממשלתי עתידי בגין אי-העלאת גיל הפרישה לנשים
526,000	166,000	418,000	השפעת השינוי בריביות ההיוון על הערכת הסיוע הממשלתי העתידי
20,480,000	20,523,000	20,259,000	
-	-	-	יתרת גרעון לסוף התקופה לאחר ניכוי סיוע ממשלתי
2,654,362	1,862,508	3,365,947	סך הכל ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי סבסוד וסיוע ממשלתי ויתרת גרעון

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

יצחק סבן
מנהל אגף דוח

אלי לוי
מנהל חטיבת הכספים

אפי סנדרוב
המנהל המיוחד

30 בנובמבר, 2021
תאריך אישור
הדוחות הכספיים

**נתיב קרן הפנסיה של פועלי ועובדי מפעלי משק ההסתדרות בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים**

דוחות הכנסות והוצאות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר	
	2020	2021	2020	2021
מבוקר	בלתי מבוקר			
	באלפי ש"ח			

הכנסות (הפסדים)

1,440	1,311	357	182	82	ממזומנים ושווי מזומנים
					מהשקעות:
17,389	3,787	298,826	(14,556)	44,714	מניירות ערך שאינם סחירים, נטו
27,992	19,256	41,749	6,898	(2,196)	מניירות ערך סחירים, נטו
21	21	-	-	-	מפיקדונות והלוואות
13,341	(10)	(8)	(7)	(2)	ממקרקעין
58,743	23,054	340,567	(7,665)	42,516	
298	208	390	125	128	הכנסות אחרות, נטו
60,481	24,573	341,314	(7,358)	42,726	סך כל ההכנסות

הוצאות

7,601	5,531	5,907	1,857	1,949	הוצאות הנהלה וכלליות (ראה ביאור 6)
52,880	19,042	335,407	(9,215)	40,777	עודף הכנסות (הפסדים) נטו - עובר לדוחות תנועה בקרן הפנסיה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

נתיב קרן הפנסיה של פועלי ועובדי מפעלי משק ההסתדרות בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

דוחות תנועה בקרן הפנסיה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		
2020	2020	2021	2020	2021	
מבוקר	בלתי מבוקר				
	באלפי ש"ח				
2,388,613	2,388,613	2,654,362	2,056,859	3,504,255	סך נכסים, נטו לכיסוי התחייבויות פנסיוניות לתחילת התקופה
תוספות לנכסים					
דמי גמולים ממעסיקים ומעובדים עבור:					
117,305	89,370	83,957	31,861	30,062	פנסיה מקיפה
עודף הכנסות, נטו - עובר מדוחות הכנסות והוצאות					
52,880	19,042	335,407	(9,215)	40,777	
תקבולים אחרים והעברות					
14,746	7,593	6,890	-	-	סיוע שנתקבל או נצבר בגין אי העלאת גיל הפרישה לנשים
939,904	-	923,290	-	-	מקדמות בגין סיוע ממשלתי
32,821	25,554	27,194	9,674	9,872	תקבולים בגין פרישה מוקדמת
297	(87)	1,575	(1,414)	-	תקבולים בגין רכישת זכויות ואחרות
31,187	25,647	22,098	7,640	7,184	תקבולים מקרנות פנסיה, בעיקר בגין פנסיות משותפות והיוון
(10,000)	(9,000)	(1,000)	(1,000)	3,000	שינוי בגין התחייבות לסיוע ממשלתי עתידי בגין אי העלאת גיל פרישה
1,179,140	158,119	1,399,411	37,546	90,895	סך הכל תוספות לנכסים, תקבולים ואחרים והעברות
תשלומים לגמלאים ולאחרים והעברות					
(867,911)	(651,601)	(653,094)	(219,473)	(219,554)	לגמלאים, נכים ושירים, נטו
(10,811)	(7,385)	(10,995)	(2,248)	(2,323)	החזרים לעמיתים שפרשו, נטו
(117)	(84)	(40)	-	-	החזרים למעסיקים ואחרים
(34,552)	(25,154)	(23,697)	(10,176)	(7,326)	העברות לקרנות פנסיה, בעיקר בגין פנסיות משותפות והיוון
(913,391)	(684,224)	(687,826)	(231,897)	(229,203)	סך הכל תשלומים לגמלאים ולאחרים והעברות
265,749	(526,105)	711,585	(194,351)	(138,308)	תוספות (קישון) לנכסים, נטו
2,654,362	1,862,508	3,365,947	1,862,508	3,365,947	סך נכסים, נטו לכיסוי התחייבויות פנסיוניות לסוף התקופה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

**נתיב קרן הפנסיה של פועלי ועובדי מפעלי משק ההסתדרות בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים**

ביאורים לדוחות הכספיים ביניים

ביאור 1: - כללי

דוחות כספיים אלה נערכו במתכונת מתומצתת ליום 30 בספטמבר, 2021 ולתקופה של שלושה ותשעה חודשים שהסתיימו באותו תאריך (להלן- דוחות כספיים ביניים).

יש לעיין בדוחות אלה בהקשר לדוחות הכספיים השנתיים של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2020 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך ולביאורים אשר נלוו אליהם (להלן- הדוחות הכספיים השנתיים).

ביאור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית

הדוחות הכספיים ביניים נערכו על פי כללי החישוב והדיווח כמתחייב לצורך עריכת דוחות כספיים לתקופות ביניים בהתאם לתקן חשבונאות 14 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות, בהתאם להוראות הממונה על רשות ההון, ביטוח וחיסכון שבמשרד האוצר ובהתאם לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל) התשכ"ד-1964.

הדוחות הכספיים ערוכים לפי כללי החשבונאות ודרישות גילוי אשר נקבעו בהוראות הממונה ובתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים.

ביאור 3: - פרטים על מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר

של ארה"ב ושיעורי השינוי שחלו בהם:

שער החליפין היציג של דולר ארה"ב	המדד הידוע בנקודות (*)	ליום
3.229	228.3	30 בספטמבר, 2021
3.441	223.3	30 בספטמבר, 2020
3.215	223.3	31 בדצמבר, 2020
%	%	שיעורי השינוי בתקופה
0.44	2.20	ספטמבר 2021 (9 חודשים)
(0.43)	(0.60)	ספטמבר 2020 (9 חודשים)
(0.95)	0.79	ספטמבר 2021 (3 חודשים)
(0.72)	0.09	ספטמבר 2020 (3 חודשים)
(6.97)	(0.60)	31 בדצמבר, 2020 (שנתי)

(* המדד לפי בסיס ממוצע 1993 = 100).

ביאור 4: - ההתחייבויות הפנסיוניות

א. הערכת ההתחייבויות האקטוארית

ההתחייבויות הפנסיוניות הינן בהתאם לדוח האקטוארי שבוצע על ידי האקטואר החיצוני אלן דובין שנערך על בסיס הדוח האקטוארי ליום 31 בדצמבר, 2020. את ההתאמות ליום 30 בספטמבר, 2021 ביצעה האקטוארית ויקטוריה פטשניקוב. ההתחייבויות הפנסיוניות מחושבות לפי ריבית היוון על פי טבלת ריביות משתנה לאורך השנים בהתאם לתשואת אג"ח ממשלתיות שנבחרו כמדגם מייצג, אשר משקפות תשואות חסרות סיכון הצפויות לאורך התקופה להלן:

1. הערכת ההתחייבויות הפנסיוניות והכנסות מדמי גמולים עתידיים חושבו על בסיס התזרימים אשר שימשו לחישוב ההתחייבויות האקטואריות של המאזן השנתי האחרון של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2020. לצורך התאמת הנתונים לתום התקופה המדווחת בוצעו התאמה ומידוד של התזרימים הנ"ל ליום 30 בספטמבר, 2021.
2. מאחר שהחישוב מתבסס על תזרים סך כל ההתחייבויות, לא ניתן לפרט את המרכיבים השונים של ההתחייבויות ולא ניתן להפריד בין התחייבויות צבורות לבין התחייבויות שעתידות להצטבר, לפיכך הוצגו סך כל ההתחייבויות בסכום אחד לאחר ניכוי דמי גמולים עתידיים.
3. השינוי בגרעון בתקופה נובע בעיקר מהשפעות התשואה והשינוי בווקטור הריביות על הנכסים ועל ההתחייבויות הפנסיוניות.

ב. איזון הקרן

ליום 30 בספטמבר, 2021, לאחר רישום כל יתרת הסיוע הממשלתי שטרם שולם ורישום חלק מכרית הביטחון, הקרנות מאוזנות. אלמלא הסיוע הממשלתי שהקרן צפויה לקבל לפי הוראות החוק, היה לה גרעון אקטוארי שגובהו נאמד בסך של כ- 20,259 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2020 סך של כ- 20,480 מיליוני ש"ח). מרבית השינוי בגרעון זה נובע מהשינוי בווקטור הריביות ומהתשואה שהושגה בפועל מהשקעות הקרן לעומת התשואה החזויה.

ג. אופן הקצאת הסיוע

במאזן האקטוארי הוקצה הסיוע כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו הוא זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר. שיטת חלוקה זו היא בתיאום ואישור הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון.

ד. כרית ביטחון לקרנות

בהתאם לאמור בחוק, השווי ההוגן ליום 30 בספטמבר 2021 של תקרת כרית הביטחון לכל הקרנות הוותיקות שבהסדר המחושב על פי שווי העתידי במועד אזילת ההון מהוון בווקטור הריבית הוא כ- 49,375 מיליוני ש"ח, מתוך סכום זה נרשם סך של כ- 37,199 מיליוני ש"ח בדוחות הכספיים של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר לצורך האיזון האקטוארי שלהן. (כ- 1,845 מיליוני ש"ח לקרן)

צבירת העבר – הסכום המצטבר משנת 2009 ועד מועד המאזן, של הגרעון שנוצר בשל ההפרש בין ריבית חסרת סיכון לבין ריבית שנתית צמודה למדד של 4% ובגין אותה התקופה. צבירת העבר מכרית הביטחון, נכון ליום המאזן, עומדת על סך של 56,964 מיליוני ש"ח. (כ- 256 מיליוני ש"ח לקרן)

סכום הכרית שנרשם בדוחות הכספיים הוא הנמוך מבין:

גובה הגרעון 37,199 מיליוני שקלים ותקרת כרית הבטחון 49,375 מיליוני שקלים.

יצוין כי אופן חלוקת הסכומים מכרית הביטחון לכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר, נעשית כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו, הוא זהה בכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר. שיטת חלוקה זו הינה בתיאום ובאישור הממונה על שוק ההון.

ביאור 5: - התחייבויות תלויות ותביעות

בתקופת הדוח חלו עדכונים בחלק מההליכים המשפטיים שנזכרו בביאור מס' 16 לדוחות הכספיים השנתיים, כמפורט להלן:

א. תביעת יהושע לדור נ' עמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות – בקשה להכיר בתביעה כייצוגית (ביאור 16ה)

ביום 12.4.2021 ניתנה החלטתו של בית הדין האזורי לעבודה אשר דחתה את הבקשה לאשר את התביעה כייצוגית על יסוד הנימוק כי אין דינם של עובדי הרשויות המקומיות כדינם של עובדי המדינה בהם דן בג"צ בפרשת קוריצקי. המבקש חויב בהוצאות בסך של 10,000 ₪. ביום 10.5.2021 הוגש ערעור לבית הדין הארצי לעבודה בעניין לדור.

ביום 20.10.2020 ניתן פסק דין בתביעה פרטנית אחרת – שלום חראזי נ' מבטחים – במסגרתו בית הדין קבע כי גם לפי הלכת קוריצקי, יש לעשות מאמץ לשלב בין הסכם הרציפות לבין התקנון האחד וכי בהתאם להלכה של בית הדין הארצי בהמשך לפס"ד קוריצקי (פסק הדין הארצי בעניין הסגל האקדמי הבכיר), אין מקום להרחיב את פסיקת קוריצקי לאוכלוסיות נוספות מעבר לעובדי מדינה וכי להרחיב שכזו יש משמעות תקציבית שפוגעת בשוויון בין העמיתים.

בית הדין האזורי דחה את הבקשה לאשר את התביעה כייצוגית וקבע כי דינם של עובדי הרשויות המקומיות אינו כדינם של עובדי המדינה בפרשת קוריצקי. הוגש ערעור לבה"ד הארצי ונקבע דיון ליום 24.1.22.

ביום 18.11.2020 הוגש ערעור לבית הדין הארצי כנגד פסק הדין בעניין שלום חראזי נ' מבטחים וביום 15.12.2020 ביקשה ההסתדרות הכללית להצטרף כצד להליך, במקביל, הורה בית הדין הארצי על קבלת עמדת רשות שוק ההון ומרכז השלטון המקומי כגורמים מסייעים בערעור, נוכח השלכות הרחוב האפשריות בתיק. ביום 13.7.2021 התקיים דיון בערעור וכעת ממתינים לפסק דין של בית הדין הארצי.

ב. בקשת שלמה הלוי ואברהם חביב לאישור תובענה כנגד מבטחים כתובענה ייצוגית (ביאור 16ז)

בקשת רשות ערעור שהוגשה על-ידי המבקשים כנגד החלטת הפיצול, לפיה יידונו תחילה טענות הסף של מבטחים נדונה בבית הדין הארצי ביום 22.3.2021 ובהחלטה מיום 5.4.2021 נקבע, כי יש הצדקה לדון בנפרד ובשלב ראשון בטענת מבנה הקרן וחוסר התועלת בתביעה הייצוגית, נוכח העובדה שאין למבטחים נכסים משל עצמה ולמעשה העמיתים יצטרכו לממן לעצמם פיצוי על הנזק הנטען. מועד לדיון בסוגיית מבנה הקרן נדחה ליום 6.1.22.

ג. ת"צ 22577-09-18 צדק פיננסי וד"ר הראל פרימק נ' מבטחים (ביאור 16ז)

ביום 12.4.2021, בהמלצת בית הדין הארצי, הוסכם על ביטול פסק הדין של האזורי והחזרת העניין לדיון בפניו. בית הדין הארצי ציין, כי מטעמים דיוניים ומבלי להביע עמדה לגוף העניין, אין לקבל את טענת מבטחים לסילוק הבקשה על הסף, ויש לקיים דיון בבקשה. בהתאם, בוטל פסק הדין האזורי וההוצאות הוחזרו למבקשים. דיון בבקשה לאישור התובענה כייצוגית באזורי קבוע ליום 19.5.2022.

ד. פרופ נתן פלדור ופרופ' יחזקאל גילדור נ' שר האוצר (ביאור 16ח)

ביום 30.5.2021 הגישה המדינה הודעה מעדכנת לפיה יישום ההחלטה בדבר הפחתת הקצבאות לגמלאים נדחה עד לחודש ינואר 2022 והמדינה ביקשה למסור הודעה מעדכנת לאחר הבחירות וכינון ממשלה. נקבע כי על המדינה להגיש הודעה מעדכנת עד ליום 1.9.2021.

המדינה הודיעה כי הליכי החקיקה מצויים בעיצומם ואף מסרה הודעת עידכון. נקבע כי על העותרים להגיב להודעת העדכון עד ה – 31.10.2021. לעותרים נתנה ארכה עד ליום 30.11.2021.

ביאור 5: - התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

ה. בקשת מרים לב לאישור תובענה כנגד מבטחים כתובענה ייצוגית (ביאור 16ט)

מאחר שהתובעת לא הודיעה דבר בענין תביעתה האישית הורה בית הדין על מחיקת התביעה ובזה הסתיים הטיפול בה.

ו. בג"צ 4435/20 אורית ויזל ואח' נ' נתיב קרן פנסיה ואח' (ביאור 16יב)

הדין בתיק נדחה ליום 29.11.2021.

ז. סע"ש 32168-10-19 תמר אורנשטיין נ' מבטחים (ביאור 16ג)

לאחר הגשת הסיכומים, על פי החלטת בית הדין מתאריך 1.4.2021, הצדדים הגישו השלמת מסמכים (התובעת - תלושי שכר) ותחשיבים (הקרן - תחשיב נוסף של נתוני ההשתתפות בקצבת התובעת), לשם הבהרת העובדות טרם מתן פסק דין. כעת ממתינים לפסק דין.

ביום 3.9.2021 ניתן פס"ד לפיו נדחתה התביעה. בית הדין פסק כי פרשנותו הנכונה של סעיף 9 להסכם הרציפות אינה מאפשרת תשלום קצבה בשיעור העולה על 70% למעט במקרה בו העובד עבד במשרה חלקית כפי שקובע חוק הגמלאות. על יסוד פרשנות תכליתית של הוראות ההסכם קבע בית הדין כי סעיף 9 על שני חלקיו עוסק בשיעור הקצבה ולא בסכומה. יציין, כי המדינה המשלמת את הגמלה לתובעת לא היתה צד להליך אך היתה מודעת לקיומו. בינתיים הודיעה המדינה בהליכים אחרים כי היא סבורה שיש להפחית את השיעור העודף מהמדינה תמיד, כקבוע בסעיף 9(ב) להסכם הרציפות. תביעה בעילה דומה הוגשה ע"י אליהו אביטל נ' מבטחים.

ח. ד"ר נאום מילמן נ' מבטחים (ביאור 16יד)

בית הדין אישר את צירופה של ההסתדרות להליך הערעור במעמד של "גורם מסייע". בתאריך 6.4.2021 התקיים דיון בהליך בפני בית הדין לעבודה. אנו ממתינים לפסק דין.

ט. אמיר שגב ואח' נ' מבטחים (ביאור 16טו)

ביום 12.4.2021 הוגשה בקשה לסילוק על הסף של ההליך הייצוגי מטעמים של סמכות עניינית, מאחר שמדובר לטעמנו בסוגיה שנמצאת בסמכות בית הדין לעבודה, המבקשים הגיבו עליה ביום 21.4.2021 ונקבע ביום 27.5.2021 דיון קדם משפט בבית המשפט המחוזי. בהתאם להחלטת בית המשפט המחוזי, הוגשה תגובתנו לגוף הבקשה ביום 20.5.2021.

ביום 27.5.2021 התקיים דיון קדם משפט בבקשה הייצוגית. הובהר כי קיימים קשים מהותיים בבסיס הבקשה וכי היא אינה רלבנטית למרבית המבקשים. נקבעה לתזכורת פנימית ליום 12.9.2021, כאשר עד ליום זה על הצדדים לעדכן את בית המשפט בדבר התקדמות ההליכים בתובענה שהגיש המבקש כנגד רשות המיסים וכן כיצד המבקשים מבקשים להתקדם עם תביעתם ובקשתם.

לבקשת התובעים נדחה מועד העדכון, עקב העובדה שטרם ניתנה החלטה בתביעה כנגד רשות המיסים, ונקבע ליום 14.11.2021.

י. תביעת ששון עטרי ואברהם גרינפלד נ' עמיתים – כל 8 הקרנות- בקשה להכיר בתובענה כייצוגית ביאור 16טז)

הקרנות הגישו את תגובתן לבקשה בחודש ספטמבר 2021. דיון מוקדם נקבע ליום 23.12.2021 ודין הוכחות נקבע ליום 31.3.2022.

יא. בג"צ 2317/20 הארגון הארצי של גמלאי התעשייה האווירית נ' המנהל המיוחד, מבטחים ואח' (ביאור 16יא)

ביום 24.5.2021 התקיים דיון בעתירה בבית המשפט העליון ולאור הודעת המדינה לפיה הסוגיה שמתעוררת בעתירה אינה רלוונטית בתקופה זו (לאחר שהממונה דחה את הפחתת הקצבאות בגין אי-העלאת גיל הפרישה לנשים לקצבאות חודש ינואר 2022), ניתן פסק דין ובו נמחקה העתירה ללא צו להוצאות.

ביאור 5: - התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

יב. ת"א 31312-05-20 כלל חברה לביטוח בע"מ נתיב

ביום 14.5.2020 הגישה חברת כלל תביעה כספית בסך של 7,185,677 ₪ כנגד קרן הפנסיה נתיב.

ענינה של התביעה הוא פוליסה לביטוח חיים קבוצתי שערכה עמותת ארגון גמלאי נתיב לחברים בארגון בחברת כלל ביטוח.

הפרמיות לתשלום עבור ביטוח החיים נגבו באמצעות הראל שנתנה לקרן נתיב שירותי תפעול (בכל התקופה הרלבנטית). הפרמיות נוכו מקצבאותיהם של הגמלאים שהצטרפו לביטוח לפי כתבי הרשאה מפורשים עליהם חתמו הגמלאים כלפי נתיב והראל.

בשנת 2013 הסכימו כלל וארגון הגמלאים על חידוש הפוליסה בכפוף להעלאת דמי הביטוח. מאחר שכתבי ההרשאה שנתנו הגמלאים לניכוי הפרמיות מקצבאותיהם נקבו בסכום מסוים הודיעה הראל (בשם נתיב), כי לא תוכל לחרוג מכתבי ההרשאה ולהגדיל את סכומי הפרמיות לניכוי מקצבאות הגמלאים, אלא אם יימסרו כתבי הרשאה מתוקנים.

חברת כלל וארגון גמלאי נתיב לא פנו כנראה אל הגמלאים על מנת להסדיר מתן כתבי הרשאה מתוקנים שיאפשרו הגדלה של הפרמיות לניכוי מקצבאות הגמלאים.

בשנת 2014 הודעה חברת כלל על ביטול הפוליסה עקב אי העלאת סכומי הפרמיות כפי שהוסכם בינה לבין ארגון הגמלאים.

מר רונלד טנה, יורש של אחת המבוטחת בביטוח החיים הקבוצתי, אשר נפטרה בשנת 2014 לאחר ביטול הפוליסה, הגיש תביעה כנגד חברת כלל, עמותת הגמלאים וחברת הראל וכן בקשה להכיר בה כייצוגית.

בית המשפט המחוזי דחה את הבקשה הייצוגית כנגד הראל (וקרן נתיב) ואישר את הייצוגית כנגד חברת כלל ועמותת הגמלאים.

בירור התביעה הייצוגית שאושרה טרם הסתיים.

כלל הגישה תביעה נגד נתיב ומבקשת לחייב את נתיב לשלם לה את סכום התביעה באמצעות ניכוי סכום התביעה מן הקצבאות שמועברות לגמלאים שהיו מבוטחים בפוליסת הביטוח הקבוצתית.

קדמה לתביעה נגד נתיב פנייה מצד חברת כלל ובה דרישה לבצע את הניכוי. נתיב דחתה את הפניה.

ביום 30.11.2020 הוגש כתב הגנה מטעם נתיב ובו היא דוחה את התביעה מנימוקים שונים ובמרכזם העובדה שפסק הדין המאשר את התביעה כייצוגית אינו יוצר מעשה בית דין נגד הגמלאים ונגד נתיב ועל כן אינו מקנה לחברת כלל זכות לקבל דמי ביטוח מהגמלאים; העובדה שחברת כלל לא עשתה את הגמלאים נתבעים אף שהם החייבים לשיטתה בתשלום דמי הביטוח; העובדה שהקצבאות בגין תקופת הפוליסה שולמו זה מכבר ולא ניתן לנכות מהן דבר.

ביום 13.1.2021 הגישה חברת כלל כתב תשובה לכתב ההגנה. נקבעו סדרי ההליכים המקדמיים לרבות הגשת שאלונים וגילוי מסמכים וכן נקבע קדם משפט ליום 9.3.2021.

במהלך קדם המשפט הובהרה עמדת הקרן וכיום עוסקים בהליך של גילוי מסמכים ומענה לשאלונים.

הקרן הגישה בקשה לסילוק התובענה על הסף. בית המשפט דחה את הבקשה, והוסיף כי הוצאות משפט בסך 7,500 ₪ לחובת נתיב בגין הבקשה לא ישולמו כעת אלא רק אם התביעה נגדה תתקבל, נוכח הטענות כבדות המשקל שיש לנתיב נגד התביעה, אשר ראויות בירור וקבע כי על התובעת ליתן עמדה לעניין עיכוב ההליכים וזאת עד למתן הכרעה בתובענה הייצוגית שהוגשה ואושרה כנגד כלל.

התובעת ביקשה לעכב את תביעתה עד להכרעת בית המשפט העליון בערעור שהגישה על פסק הדין שחייב אותה בתביעה הייצוגית, בית המשפט קיבל את בקשתה וביקש לקבל דיווח על הליכי הערעור עד ליום 25.4.2022.

בשלב זה היועצים המשפטיים של הקרן אינם יכולים לחוות את דעתם באשר לסיכוני התביעה, אולם בזירות הראויה הם סבורים כי הסיכון שהתביעה תתקבל קטן מהסיכוי שתדחה.

ביאור 5: - התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

יג. וולף וחיים נ' מבטחים ואח'

ביום 14.3.2021 התקיים דיון בבקשה וכן דיון הוכחות קצר ובסיומו סוכם על מועדי הגשת הסיכומים בתיק.

בית הדין ביקש לקבל את עמדת רשות שוק ההון בשאלות שעולות בהליך המשפטי עד ליום 1.11.2021, לאחר מכן תינתן לצדדים שהות של 30 ימים להתייחס לעמדה, ואז יועבר התיק למתן החלטה.

ביום 22.8.2021 החליט בית הדין כי נכון לקבל את עמדת הממונה על שוק ההון והורה על הגשת עמדה. טרם הוגשה עמדה.

יד. ק"ג 25412-02-21 אליהו אביטל נ' מבטחים, קג"מ ומדינת ישראל

1. בחודש פברואר 2021 הגיש מר אביטל אשר בוטח במבטחים ובקג"מ ולאחר מכן במדינה ופרש לקצבה מהמדינה, תביעה נגד הקרנות והמדינה. חלק מתביעתו דומה לזו של גב' תמר אורנשטיין.

2. חישוב הקצבה של מר אביטל והשתתפות הקרנות, לשיטתו, בהשלמת שיעור הקצבה המשולם על ידי המדינה (בה השכר גבוה יותר) ל-70%, הביא לכך שמבטחים (בה השכר הקובע קטן מהשכר הקובע בקג"מ) אינה משתתפת בקצבה (אינה תורמת) והשתתפותה של קג"מ היא בהשלמה ל-70%.

3. לטענת מר אביטל הוא זכאי לקבל קצבה בשיעור של 70% מהשכר הגבוה (על בסיס משכורת מלאה ובהתעלם מחלקיות משרתו בגורם המשלם – המדינה). לשיטתו, על הקרנות להעביר למדינה את מלוא שיעורי הקצבה המחושבים לפי תקנוניהן. המדינה היא שאמורה להפחית את סכום הקצבה שישולם לו כך שלא יעלה על 70% מהשכר הקובע למשרה מלאה במדינה.

4. הקרנות הגישו כתב הגנה ובו טענו שתיים:
4.1. חישוב שיעור הקצבה בהתאם לסעיף 8(א) להסכם הרציפות (אשר תואם גם את החישוב בקרנות לפי התקנון האחיד), הוא בהתאם למכפלת שיעור הפנסיה השנתי הממוצע כהגדרתו בסעיף 8(א) בשנות החברות בפועל בקרן. "השיעור השנתי הממוצע" הוא השיעור המתקבל מחלוקת אחוז הפנסיה אותו זכאי היה העובד לקבל לו נמשכה חברותו בקרן ברציפות מיום כניסתו לראשונה לשירות המדינה או לקרן, לפי המועד המוקדם יותר, במספר השנים ממועד הכניסה לראשונה ועד הגיע החבר לגיל הפרישה.
לפיכך, שיעור השתתפותן המרבי של הקרנות, לפני הפעלת סעיף 9 להסכם הרציפות, מחושב לפי מכפלת שנות החברות בקרנות בשיעור השנתי הממוצע, קטן מ-2% לשנת חברות בקרן, קטן משיעור הקצבה הנטען על ידי התובע, לפי 2% לשנה.

4.2. בעידן התקנון האחיד יש לפרש את הוראת סעיף 9 להסכם הרציפות באופן המתיישב עם הוראות התקנון האחיד, אשר מהווה חלק מהסכם הרציפות. לפיכך, יש לקבוע וכך נוהגות הקרנות, כי יש לבצע הפחתה של שיעור הקצבה המצרפי לכדי 70% מהשכר הקטן יותר (בקרן או במדינה) – בהשלמה לשיעור הקצבה המשולם על ידי הגוף בו השכר הקובע גבוה יותר, ל-70% - שיעור הקצבה המרבי לפי התקנון האחיד.

ביאור 5: - התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

י.ד. אליהו אביטל נ' מבטחים, קג"מ ומדינת ישראל (המשך)

5. המדינה הגישה כתב הגנה ולשיטתה, על הקרנות להעביר אליה את מלוא שיעור הקצבה שנצבר אצלן וככל שסכום הקצבה המצרפי יחרוג מעל 70% מהשכר הקובע הגבוה (במדינה) תפחית המדינה את סכום הקצבה לכדי 70% ממנו.
המדינה לא נקטה עמדה בהתייחס לשיעור הקצבה בקרנות, המחושב לפי סעיף 8(א) להסכם הרציפות.

טו. בג"צ דב השכל נ' הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון

בחודש ספטמבר 2021 הגיש המבוטח עתירה לבג"ץ נגד הממונה על שוק ההון בטענה כי מבטחים שעבודתם אצל המעסיק שצירפם לקרן הסתיימה, אשר ממשיכים ביטוחם בקרן כעצמאים מופלים לרעה לעומת מבטחים שעבודתם אצל המעסיק שצירפם לקרן הסתיימה ועברו לעבוד אצל מעסיק אחר אשר מבטחם בקרן או בקרן אחרת עליה חלה רציפות זכויות.

לפי הנטען בעתירה בעוד שממשיך ביטוח עצמאי מוגבל בגובה השכר שהוא יכול לבטח ובחלוף 24 חודשים ממועד הפסקת הביטוח אצל המעסיק המסורתי הוא אינו יכול להגדיל את השכר המבוטח, הרי שמבוטח שעבר למעסיק מסורתי אחר אינו מוגבל בשכר אף אם חלפו יותר מ- 24 חודשים ממועד ההפסקה. העתירה הוגשה לאחר שתביעה בעניין זה הוגשה כנגד קג"מ בביה"ד האזורי בתל אביב נדחתה הן מן הטעם שביה"ד אינו הגורם המוסמך להכריע בתביעה נגד הממונה והן מן הטעם שלשיטת ביה"ד אין ההסדר שנקבע בתקנון לוקה באפליה אלא בהבחנה נאותה בין שונים.

בית המשפט העליון הורה לממונה להגיש תגובה מקדמית עד ליום 28.11.2021.
מאחר שהעתירה תוקפת הוראה מהוראות התקנון והסעד המבוקש הוא פסילת אותה הוראה ברור כי לקרנות יש עניין בעתירה ותוצאותיה ולפיכך הקרנות מתכוונות להגיש בקשה לצירופן כמשיבות לעתירה.

בשלב זה, טרם גובשה עמדת הממונה וטרם הוגשה בקשה מטעם הקרנות.

נתיב קרן הפנסיה של פועלי ועובדי מפעלי משק ההסתדרות בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

ביאורים לדוחות הכספיים ביניים

ביאור 6: - הוצאות הנהלה וכלליות

במסגרת הניהול המשותף של קרנות הפנסיה שבהסדר משולמות חלק מההוצאות במרכז עבור כל הקרנות. נערכת התחשבות בין הקרנות ונזקפות הוצאות על פי מודל שאושר.

לאחר תאריך המאזן אושר, על ידי רשות שוק ההון, עדכון למודל ההעמסה. העדכון יכלל בדוחות הכספיים ליום 31.12.2021.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		להן ההרכב:
	2020	2021	2020	2021	
מבוקר	בלתי מבוקר				
אלפי ש"ח					
3,354	2,505	2,644	839	877	שכר ונלוות
1,903	1,371	1,422	469	427	החזקת משרד ותפעוליות שונות
1,706	1,180	1,335	388	473	מחשוב, נטו
638	475	506	161	172	פחת רכוש אחר
7,601	5,531	5,907	1,857	1,949	סה"כ

ביאור 7: - גיל הפרישה לנשים

ביום 7.1.2004 קיבלה הכנסת את חוק גיל פרישה, תשס"ד-2004 (להלן: "חוק גיל פרישה"), שבו נקבע כי גיל הפרישה לגברים יועלה בהדרגה עד לגיל 67 וגיל הפרישה לנשים יועלה בהדרגה עד לגיל 64. העלאת גיל הפרישה, כאמור, הייתה רכיב מרכזי בהסדר ההבראה של קרנות הפנסיה הוותיקות, שנחקק מספר חודשים קודם לכן.

בהתאם לסיכום הדברים מיום 5 בינואר 2004, בין שר האוצר דאז לבין יו"ר ההסתדרות הכללית דאז, תוקן סעיף 78ט(ב)(8) לחוק הפיקוח ונקבע כי ההפרש שבין התחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר, אילו הועלה גיל הפרישה לנשים ל-67, לבין התחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר כשגיל הפרישה לנשים הוא 64, ימומן כולו ע"י הגדלת הסיוע הממשלתי, מעבר לסך של 78.3 מיליארד ש"ח הנקוב בסעיף 78ד(א)(1) לחוק הפיקוח.

כמו כן, היות שחוק גיל פרישה קבע כי העלאת גיל הפרישה לנשים תיעשה בשני שלבים, כאשר בשלב הראשון תבוצע העלאה מדורגת לגיל 62, שלאחריה תהיה השהיה של שנתיים עד ליום 31.12.2011, ובשלב השני תבוצע העלאה מדורגת עד לגיל 64, נקבע בסיכום הדברים שגם העלות בגין ההשהיה בת השנתיים, כאמור, תתווסף לסיוע הממשלתי הקיים וזאת בהתקיים תנאים מסוימים.

ביום 29.12.2010 וכן ביום 19.9.2016 נקבעו בידי הממונה על שוק ההון, על דעת הממונה על התקציבים במשרד האוצר, כללים לעניין חישוב והעברת הסיוע הממשלתי הנוסף בשל אי העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 67 והשהיית ההעלאה של גיל הפרישה למשך שנתיים, כאמור. כספים בגין הסיוע הנוסף האמור מועברים לקרנות החל משנת 2011. בדצמבר 2011 נחקק תיקון מספר 3 לחוק גיל פרישה, ובו נקבע כי ההשהיה בת השנתיים בהעלאת גיל הפרישה לנשים ל-64 תוארך ב-5 שנים נוספות, קרי עד לסוף שנת 2016. כצעד משלים, תיקן בינואר 2012 הממונה על רשות שוק ההון, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, את נספח א' לתקנון האחד (תיקון מספר 9 לתקנון).

בדצמבר 2016 נחקק תיקון מספר 5 לחוק גיל פרישה, ובו נקבע כי ההשהיה בהעלאת גיל הפרישה ל-64 תוארך ב-8 חודשים נוספים, קרי עד לסוף חודש יולי 2017. כצעד משלים, תיקן בינואר 2017, הממונה על שוק ההון, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת את נספח א' לתקנון האחד (תיקון מספר 10 לתקנון).

משמעות השהיה זו של שמונה חודשים (תיקון מספר 10 לתקנון האחד) היא גידול בהיקף ההתחייבויות של הקרנות הוותיקות שבהסדר בסך כולל של כ-165 מיליוני ש"ח. גידול זה מתווסף לגידול בהתחייבויות שנוצר עקב ההשהיה לתקופה של 5 שנים (תיקון מספר 9 לתקנון האחד), שעמד על כ-2.0 מיליארד ש"ח כולל ריבית והצמדה.

עלייה זו בהיקף ההתחייבויות של הקרנות הוותיקות שבהסדר, כתוצאה מתיקונים מס' 9 ו-10 לתקנון האחד, אינה ממומנת על ידי סיוע ממשלתי נוסף או על ידי הפעלתו של מנגנון האיזון האקטוארי הקבוע בתקנון הקרן (נכון לעת הזו ובשל הוראות התקנון לעניין זה) ולכן מביאה לגידול בגירעון הקרנות הוותיקות שבהסדר לפני סיוע ממשלתי.

משמעות קביעת גיל הפרישה לנשים על 62 באופן פרמננטי, נכון לאותו מועד, הייתה, גידול נוסף בהתחייבויות הקרנות בהיקף של כ-2.8 מיליארד ש"ח.

יצוין כי בהתאם לקבוע בסעיף 64 לתקנון האחד, גידול בהתחייבויות הנובע מתיקון התקנון או שינוי בהוראות הדין העולה על 0.65% מסך ההתחייבויות, יכול ויביא להפעלת מנגנון האיזון האקטוארי, בכפוף לאישור הממונה על שוק ההון.

ביום 10.1.2017 פנו הקרנות במכתב לממונה על שוק ההון ולממונה על התקציבים בבקשה להידרש לצעדים שיבטיחו את מניעת הגידול בהתחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר ואת הסכנה כי זכויותיהם של העמיתים יופחתו וזאת באמצעות העברת סיוע נוסף לקרנות, אשר יכסה על הגידול בהיקף ההתחייבויות.

ביום 20.3.2017 החליטה ועדת הכספים של הכנסת שגיל הפרישה לנשים לא יעלה אלא רק לאחר הגשת ההמלצות ע"י שר האוצר בנושא וקיום דיון בוועדה שתכריע בעניין. כמו כן הוחלט כי ככל שלא יוגשו המלצות, ברירת המחדל תהיה השארת גיל הפרישה על 62. בעקבות החלטה זו פנו הקרנות הוותיקות שבהסדר, ביום 26.3.2017, במכתב נוסף לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון ולממונה על התקציבים ובו התריעו כי נוכח החלטת הוועדה הנ"ל דורשות הקרנות פיצוי בגין המשך השהיית העלאת גיל הפרישה לנשים, אחרת לא יהיה מנוס מלהפחית את זכויות העמיתים בסכום של כ-5.0 מיליארד ש"ח.

ביאור 7: - גיל הפרישה לנשים (המשך)

ביום 30.4.2017 הודיע שר האוצר ליושב ראש ועדת הכספים כי לאחר שבחן את המלצות הוועדה לבחינת גיל פרישה לנשים, ולאור ההשלכות הציבוריות הנרחבות שיש לכך, הרי שבטרם יקבל החלטה בעניין, הוא מבקש לקיים דיון בוועדת הכספים בעניין; לאחר שיקבל שר האוצר את כל המידע והעמדות הציבוריות שיוצגו בפני ועדת הכספים, הוא יקבל את החלטתו בעניין.

בעקבות דיוני המשך שהתקיימו בוועדת הכספים, תוקן ביום 24.7.2017 חוק גיל פרישה באופן שהופך את ברירת המחדל במנגנון הקבוע בסעיף 9 לחוק גיל הפרישה ולמעשה קובע כי גיל הפרישה לנשים ייוותר 62, אלא אם כן יוחלט אחרת. התיקון קבע כי החלטה כאמור תתקבל ע"י ועדת הכספים עד ליום 15.2.2018.

משמעותו המעשית של תיקון החוק האמור, בו נקבע כי ברירת המחדל תהיה אי העלאת גיל פרישה לנשים, היא כי על הקרנות הוותיקות שבהסדר לפעול בהתאם להנחת עבודה לפיה גיל הפרישה לנשים לא יועלה. מאזני הקרנות חושבו בהתבסס על הנחה זו ובהתאם, הגידול בהיקף ההתחייבויות עמד על כ- 2.8 מיליארד ש"ח. ככל שלא יינתן לקרנות סיוע כספי נוסף בשל אי העלאת גיל הפרישה, גידול ההתחייבויות בשל כך יחייב איזון אקטוארי והפחתת זכויות לעמיתי הקרנות, שאם לא כן ייווצר בהכרח סבסוד בין דורי נוסף בקרנות ההסדר.

בעקבות תיקון החקיקה, בוצעו פניות נוספות מטעם הקרנות לגורמים הרלוונטיים במשרד האוצר וברשות שוק ההון.

ביום 5.3.2018 התקיים דיון בוועדת הכספים של הכנסת בנושא אי העלאת גיל הפרישה לנשים וההשלכות, בין היתר, על מצב קרנות הפנסיה הוותיקות. ברקע הדיון, הוגשה הצעת חוק גיל פרישה (תיקון - העלאת גיל הפרישה לנשים וקביעת צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה), התשע"ח-2018, בשם כלל חברי ועדת הכספים וחברי כנסת נוספים, אולם בחודש פברואר 2018 לא ניתן אישור ועדת השרים לענייני חקיקה לקידומה בנתיבי החקיקה וקרוב לוודאי שהמשך הדיון בהצעת חוק זו יתבצע בכנס הקיץ של הכנסת.

הצעת החוק הפרטית האמורה כללה תכנית להעלאת מדורגת של גיל הפרישה לנשים מגיל 62 עד לגיל 64 וזאת על-פני כעשר שנים, בצד צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה שעובדות במקצועות שוחקים.

בדיון שהתקיים בוועדת הכספים ביום 5.3.2018, הוצגה עמדת הקרנות באופן הבא:
א. האיזון האקטוארי של הקרנות מאז שנת 2003 מבוסס על גיל פרישה 67 לכלל העמיתים, ובכל מקרה שבו בוצעו חריגות מגיל זה, ניתן סיוע ממשלתי כדי לפצות את הקרנות על הגירעון האקטוארי הנובע מאותן חריגות, כאשר מתן הסיוע הממשלתי עוגן בהסכם בין הממשלה לבין ההסתדרות, בחקיקה ראשית ובכללים של הממונה על שוק ההון.

ב. העלות של אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 היא תוספת התחייבות לקרנות בשיעור של כ- 200 מיליוני ש"ח לשנה, ובסה"כ תוספת התחייבויות לקרנות של כ- 5 מיליארד ש"ח. לכן, ככל שלא יינתן סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלו, כפי שנעשה עד עתה בנסיבות דומות, לא יהיה מנוס מביצוע איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות עמיתים, לשם התמודדות עם ההתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012.

במהלך חודש מרס 2018, וכחלק מחובת הנאמנות של הקרנות כלפי העמיתים, המנהל המיוחד של הקרנות פנה לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון בבקשה לנקוט בצעד של איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות העמיתים בקרנות, לפי סעיף 64. ג. לתקנון האחד, וזאת בשים לב להתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 ולאור חוסר ההיענות של ממשלת ישראל להעברת סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלה, כפי שמתחייב מעקרונות ההסדר שגובשו בשנת 2003 ונעשה עד עתה.

ביום 14.6.18 התקבל אישור הממונה על שוק ההון מתוקף סמכותה לפי סעיף 78ח לחוק הפיקוח ולפי סעיף 64 ג לתקנון האחד, להפחית את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשארים בשל הגדלת ההתחייבויות של הקרנות הנובעת מאי העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64 ובלבד שהפחתת הקצבאות שמשלמות הקרנות תעשה החל מחודש יוני 2019 (לאור קיום מ"מ בין הגורמים הרלוונטיים בממשלה ובכנסת להעלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64).

ביאור 7: - גיל הפרישה לנשים (המשך)

הפחתת הזכויות בשיעור של 1.259% (להלן: "שיעור ההפחתה") קיבלה ביטוי בהערכות האקטואריות שצורפו לדוחות הכספיים. כמו כן, פדיונות שבוצעו על-ידי מבוטחים, פנסיונרים ושארם החל מיום 1.9.2018 הופחתו בשיעור ההפחתה. הבהרות מתאימות בנושא צורפו למסמכים שנשלחים לכלל העמיתים באופן שגרתי ושוטף.

פרופ' פלדור ופרופ' גילדור הגישו בתחילת שנת 2019 עתירה לבג"ץ כנגד שר האוצר בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים. העתירה הוגשה לאור ההפחתה הצפויה בזכויות העמיתים בקרנות הפנסיה הוותיקות ובית המשפט התבקש לצרף את הקרנות כצד בהליך ואף התבקש צו ביניים המורה על הקפאה של הפחתת הזכויות לעמיתים. ראה ביאור 16 (ט) בדוחות הכספיים השנתיים לעניין פירוט נוסף בנושא ההליך המשפטי בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים.

בתאריך 20.6.2019 הורה הממונה על שוק ההון כי, בשל המצב הייחודי של פיזור הכנסת ולאור פרסום תזכיר חוק בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים על-ידי משרד האוצר, הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע בשיעור של 1.274% החל מקצבת אפריל 2020 שתשולם בתאריך 1.5.2020.

בתאריך 30.3.2020 הורה הממונה על שוק ההון כי נוכח העובדה "שפעם נוספת נוצר מצב חריג, יוצא דופן ויחודי שלא ניתן היה לצפות מראש", הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע בשיעור של 1.137% החל מקצבת ינואר 2021 שתשולם בתאריך 1.2.2021. בתאריך 28.12.2020 הורה הממונה על שוק ההון כי נוכח העובדה "שפעם נוספת נוצר מצב חריג, יוצא דופן ויחודי שלא ניתן היה לצפות מראש", הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע בשיעור של 1.137% החל מקצבת יוני 2021, שתשולם בתאריך 1.7.2021.

החלטה זו ניתנה בשל המצב הפוליטי אשר בגינו לא התאפשר לקדם חקיקה בנושא העלאת גיל הפרישה, נוכח התחייבותו של שר האוצר בפני בית המשפט העליון, שניתנה מספר שבועות קודם לכן, לקדם תיקון חקיקה בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים ונוכח מכתבו של מ"מ הממונה על התקציבים במשרד האוצר מיום 27.12.2020 להמליץ לשר האוצר בממשלה הנכנסת לקדם תיקון חקיקה כאמור.

בתאריך 23.5.2021 הורה הממונה על שוק ההון כי "נוכח העובדה שבשל המצב הפוליטי לא התאפשר לקדם חקיקה בנושא העלאת גיל הפרישה, ובכלל זה העובדה שלא קודם חוק ההסדרים במסגרתו תוכנן לקדם תיקון חקיקה כאמור", הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע החל מקצבת ינואר 2022, שתשולם בתאריך 1.2.2022.

טיוטת החלטות הממשלה במסגרת התכנית הכלכלית לשנים 2021 ו-2022, כללו הצעה לצמצום פערים מגדריים בשוק העבודה והתאמת גיל הפרישה מעבודה לעלייה בתוחלת החיים (להלן: "הצעת גיל הפרישה לנשים").

הצעת גיל הפרישה לנשים מפרטת מתווה להעלאת גיל הפרישה לנשים ילידות ינואר 1960 בקצב של 4 חודשים בשנה, עד לגיל 63, ולאחר מכן בקצב של 3 חודשים בשנה, עד לגיל 65. ההצעה כוללת גם מנגנון אוטומטי להעלאת גיל הפרישה לנשים לאחר מכן, בהתאם לעלייה בתוחלת החיים.

הצעת גיל הפרישה לנשים, ככל שתחוקק במתכונתה המוצעת, תביא את הקרנות לגירעון העולה על 0.65% ולפיכך, בהתאם להחלטה המקורית לביצוע האיזון האקטוארי שניתנה על-ידי הממונה על שוק ההון ביום 14 ביוני 2018, תיאלץ את הקרנות הוותיקות לבצע את הפחתת הקצבאות המשולמות על ידן בשיעור זה, החל מקצבאות חודש ינואר 2022, המשולמות ביום 1 בפברואר 2022.

ביום 29.7.2021 פנה המנהל המיוחד לשר האוצר בנושא זה והציע מספר חלופות לשינוי המתווה המוצע, כך שניתן יהיה לבטל את הפחתת הקצבאות.

ביום 2.8.2021 אושרה הצעת גיל הפרישה לנשים על-ידי הממשלה ללא שינוי. ביום 12.8.2021 פורסם תזכיר חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2021 ו-2022), התשפ"א-2021, בעניין צמצום פערים מגדריים בשוק העבודה והעלאת גיל הפרישה לנשים.

ביאור 7: - גיל הפרישה לנשים (המשך)

ביום 16.8.2021 נשלחה לשר האוצר התייחסותו של המנהל המיוחד לתזכיר החוק האמור, במסגרתו פורטה המרכזיות של נדבך העלאת גיל הפרישה לנשים כחלק מההסדר לאיזון של קרנות הפנסיה הוותיקות הגרעוניות, הליכי האיזון האקטוארי שבוצעו החל משנת 2018 בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים והשפעותיו על מאזני הקרנות שבהסדר והעובדה שהעלאת גיל הפרישה בהתאם למוצע בתזכיר החוק האמור עדיין תחייב ביצוע של איזון אקטוארי בשל קיומו של גירעון אקטוארי העולה על 0.65% מכלל התחייבויות הקרנות. בהמשך לכך, הוצע בהתייחסות פעם נוספת לפעול בדרכים שפורטו במכתב המנהל המיוחד מיום 29.7.2021, על-מנת להימנע מקיצוץ הקצבאות.

ביום 19.8.2021 ניתנה תוקף של החלטת הממשלה להחלטה של ועדת השרים לתיקוני חקיקה הנדרשים ליישום החלטות שהתקבלו במסגרת התוכנית הכלכלית לשנים 2021 ו-2022 והצעת התקציב המדינה לשנים האמורות, אשר במסגרתה אישרה הממשלה את פרק צמצום פערים בשוק העבודה והעלאת גיל הפרישה לנשים בטיטות חוק ההסדרים.

ביום 31.8.2021 הונחה הצעת חוק ההסדרים על שולחן הכנסת וביום 2.9.21 הצעה התקבלה בקריאה ראשונה.

ראה ביאור 9: אירועים לאחר תקופת המאזן

ביאור 8: - אירועים במהלך תקופת המאזן

שכר ממוצע במשק

משבר הקורונה גרם לפיטורין וליציאה לחל"ת של עובדים רבים בעיקר בענפי ההסעדה, מלונאות ומסחר קמעונאי, בהם השכר נמוך מהממוצע.

כתוצאה מכך בשנת 2020 חלה עליה חדה בשכר הממוצע במשק (שמ"ב). העלייה בשמ"ב בשנת 2020 מביאה לעליה בסכומי הפנסיה להם זכאים פורשים בשנים 2020-2021 ובעיקר היא מביאה לגידול בהתחייבויות הפנסיוניות המחושבות של קרנות הפנסיה הוותיקות.

הדוחות האקטואריים ליום 30 בספטמבר נערכו על בסיס נתוני השכר הממוצע במשק ששימשו למאזן השנתי לשנת 2020.

הממוצע של 12 חודשי השמ"ב אחרונים לפיו מחושבות הקצבאות (להלן – "אומדן השמ"ב") לחודש אוגוסט 2021 עלה אל מול אומדן השמ"ב לפיו נערך המאזן השנתי של שנת 2020 בכ- 5.6%.

מפרסומי נתוני האבטלה עולה כי שיעור האבטלה עדיין גבוה ביחס לתקופת טרום קורונה. ככל שעובדים נוספים יחזרו למעגל העבודה, אנו מעריכים כי חזרה זו תשפיע על השינוי בשמ"ב כלפי מטה.

בשלב זה לא ניתן להעריך את ההתנהגות הצפויה של השמ"ב בשנים הקרובות. עמיתים תמשיך לעקוב אחר המגמות הכלכליות אשר משפיעות על התפתחות השמ"ב.

ביאור 9: - אירועים לאחר תקופת המאזן

א. ייעול מנגנון הבטחת היציבות בתשואות קרנות הפנסיה בישראל (להלן: "הצעת המחליטים").

ביום 27 ביולי 2021 פורסמה באתר החקיקה הממשלתי להערות הציבור, טיוטת הצעות החלטה לממשלה בדבר שינויים מבניים שיעלו לדין במסגרת הדיונים על התכנית הכלכלית לשנים 2021 ו-2022, הכוללת הצעה לייעול מנגנון הבטחת היציבות בתשואות קרנות הפנסיה בישראל (להלן: "הצעת המחליטים").

הצעת המחליטים המקורית ביקשה להחליף את שיטת התמיכה בחסכון הפנסיוני בישראל באמצעות אג"ח מיועדות בהיקף של 30% מנכסי הקרן לתקופה של 15 שנה, בשיטה של הבטחת תשואת יעד בגובה 5% לשנה על 30% מנכסי הקרן לתקופה של 5 שנים. הבטחת התשואה לא תעשה בצורה של אג"ח, אלא בהתחייבות להעמדת הפרש התשואה בין תשואת היעד לתשואת הנכסים של הקרן ל-5 שנים, עודף תשואה מעל תשואת היעד של כל קרן יועבר לקרן ייעודית, הקרן להשלמת התשואה, והכל לפי הוראות שייקבעו על ידי שר האוצר.

ביום 29.07.2021 פנה המנהל המיוחד לשר האוצר והביע את השגותיהן של הקרנות בעניין ההצעה להמיר את אגרות החוב המיועדות בהתחייבות ממשלתית להבטחת תשואה, תוך התייחסות לזמן הנדרש לצורך ליבון של הסדר חשוב ומורכב זה, ייחודן של הקרנות הוותיקות שבהסדר, חשש להגדלת גירעון הקרנות בשל השינוי המוצע וחשש לפגיעה בהבטחת התשואה לאורך זמן.

ביום 12.08.2021 פורסם תזכיר חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2021 ו-2022), התשפ"א-2021 בנושא הבטחת היציבות בתשואות קרנות הפנסיה, שלאחריו נערך דיון עם נציגי משרד האוצר.

ביאור 9: - אירועים לאחר תקופת המאזן (המשך)

א. ביום 18.08.2021 נשלחה לשר האוצר התייחסותו של המנהל המיוחד לתזכיר החוק האמור. בהמשך להחלטות ועדת הכספים מישיבה שנערכה ב-19.10.2021, אושרה בקריאה שנייה ושלישית בכנסת הצעת החוק בעניין "ייעול מנגנון הבטחת היציבות בתשואות קרנות הפנסיה" (להלן: "הצעת החוק"), על פי הצעת החוק יוחלפו האג"ח המיועדות במערך הבטחת תשואה שוטף באופן שלא יפגעו זכויות העמיתים.

עיקר הצעת החוק הוא החלפת אג"ח המיועדות הנושאות ריבית של 4.86% ל-15 שנות פדיון, במנגנון סבסוד שוטף שיפצה את הקרנות אם תשואת התיק הזכאי (בהתאם לזכאות לאג"ח מיועדות) תהיה נמוכה מתשואת היעד - 5.15% צמוד. ההתחייבות הממשלתית תשתנה מחודש לחודש על פי התשואה החודשית המצטברת של התיק הזכאי ותפרע במזומן אחת ל-5 שנים מתקציב המדינה.

יתרת התשואה ביחס לתיק הזכאי מעבר לתשואת היעד תועבר לקרן ייעודית להשלמת התשואה. הרכב השקעות התיק הזכאי בקרנות יהיה זהה להרכב תיק הנכסים החופשיים. הצעת החוק אושרה בכנסת ביום 04.11.2021 כחלק חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2021 ו-2022), התשפ"ב-2021. הואיל וטרם הושלמה החקיקה הנלוות ליישום החוק (כללי השקעה ו/או הוראות לשערוך הנכסים) לא ניתן לאמוד בשלב זה את השפעת השינוי על המצב האקטוארי של הקרנות.

ב. **מודל העמסה** לאחר תאריך המאזן אושר, על ידי רשות שוק ההון, עדכון למודל ההעמסה. העדכון יכלול בדוחות הכספיים ליום 31.12.2021.

ג. **גיל פרישה לנשים** - בהתאם להערכת האקטואר הגרעון המצרפי של כל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר הנובע מאי העלאת גיל הפרישה לנשים מסתכם בכ-5.2 מיליארדי שקלים. (ובשיעור העולה על 0.65% מסך התחייבויות הקרנות).

לאחר תאריך המאזן חלו האירועים הבאים:

1 ביום 04.11.2021 אישרה הכנסת בקריאה שנייה ושלישית את חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2021 ו-2022), התשפ"א-2021 ובכלל זה את פרק ה' הקובע את העלאת גיל הפרישה לנשים.

2 ביום 08.11.2021 פנה המנהל המיוחד של הקרנות לממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון במשרד האוצר בבקשה להפעיל את סמכותו בהתאם לסעיף 78ח לחוק הפיקוח ובהתאם לסעיף 64 לתקנון האחיד על מנת לפעול בשינוי מהנחיית הממונה על שוק ההון שניתנה ביום 14.06.2018 ולא לבצע הפחתה של זכויות פנסינורים, מבוטחים, שארים וזכויות אחרות שמשלמות הקרנות בשל הגדלת התחייבויות הנובעות מאי העלאת גיל הפרישה לנשים וזאת החל ממועד קבלת האישור.

3 ביום 28.10.2021 הודיע החשב הכללי במשרד האוצר במכתב למנהל המיוחד כי על רקע ההעלאה הצפויה בגיל הפרישה לנשים ולנוכח הפער שיוותר בהתחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר, ככל שהפער האמור כרוך במצב שבו הקרנות האמורות נמצאות בגירעון אקטוארי, בנטרול התחייבויות המכוסות על ידי כרית הביטוח, ובמטרה לאזן את הגירעון האמור, הרי שעל דעת הממונה על התקציבים, המדינה תעביר את סך הסיוע הממשלתי השנתי לקרנות בשנים 2022 עד 2035, לאחר יום 30 בספטמבר של כל שנה. דחית מועד העברת הסיוע תביא לכך ששווי ההוגן יעלה, מה שיביא להפחתת הגרעון המצרפי הצפוי של הקרנות. (יצוין עוד כי החשב הכללי ביקש כי עד ליום 30 ביוני 2022 יועבר אליו ולממונה על התקציבים עותק ממאזן האקטוארי המעודכן של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר ליום 31 בדצמבר 2021, כפי שהועבר לבחינת הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון.)

ההשפעה המצרפית של דחית גיל הפרישה, ודחית מועד העברת הסיוע יביאו לכך שהגירעון המצרפי הצפוי של כל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר יהיה בשיעור הנמוך מ-0.65% מסך כל התחייבויות הקרנות.

לפיכך ביום 08.11.2021 ניתן אישור על ידי הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון, כי החל מיום זה לא יופחתו קצבאות או זכויות אחרות שמשלמות הקרנות.

על פי הערכות ראשוניות השפעת סך כל האירועים המפורטים בסעיף זה תביא להגדלת התחייבויות הקרנות בכ-3 מיליארד ש"ח (בהשוואה לנתונים ליום 30/09/21).